

KRISLAI

Lietuvių Darbininkų Susivienijimui—50 metų išteisintas po šimtmečio Mūsų ekskursijos į Tarybų Lietuvą New Yorko neramumai Žurnalas "Time" apie Tarybų Sąjungą Karščiai pietinėse valstijose

IEVA MIZARIENĖ

Šiais metais Lietuvių Darbininkų Susivienijimas mini garbingą—50 metų gyvavimo sukaktį. Rugpjūčio 15 ir 16 dienomis įvyks Lietuvių Darbininkų Susivienijimo seimas, Arrow Park, Monroe, N. Y. Praėjusiam seime buvo nutarta išleisti albumą, atžymint 50-metį. Tikėjime, kad seimas bus sėkmingas.

1878 metais Pottsville, Pa. buvo pakartas Jack Kehoe būk tai už užmūšimą angliu kasyklų vado, nors Kehoe iki mirties sakė, kad tai netiesa.

Kehoe buvo vienas iš 10 "Molly McGuires" organizacijos vadų. Tai buvo slapta organizacija, kurioje priklausė daugiausia airių tautybės žmonės, paprastai kasyklų darbininkai.

Joseph Wayne, Kehoe gimnaitis, ilgai kovojo, kad Kehoe būtų išteisintas ir, pagaliau, Pensilvanijos valstija pripažino, kad Kehoe buvo nekaltai nubaustas.

Prieš apie 50 metų Antanas Bimba parašė knygą (angliškai) apie "Molly McGuires" organizaciją, bet tik paskutiniai kelias metais JAV-se ši organizacija išpopuliarėjo. Buvo susuktas filmas apie šiuos narsius airių veikėjus, kurie ieškojo geresnio darbo duonos, geresnių darbo sąlygų.

Praėjusį trečiadienį išvyko pirmoji ekskursija į Tarybų Lietuvą. Tai "Laisvės" ir "Vilnius" organizuotos grupės—viso 40 žmonių. Jie dalyvaus Vilniuje dainų ir šokių šventėje. Džiugu buvo matyti nemažą būrį menininkų, Amerikoje gimusių žmonių. Žinau, kad nė vienas nesigailės nuvykęs į šią šventę.

Dabar ruošiamė antrą grupę vykti į Tarybų Lietuvą dešimčiai dienų, kuri išvyks iš New Yorko rugpjūčio 12 d.

Šiomis dienomis vyksta didelės derybos aštuonių miestų darbininkų unijų (profesungų) su miesto valdyba už pakėlimą algų. Šie visi darbininkai—tai transporto, policijos, ugniagesių ir kiti taip vadinami "uniformuoti". Miesto valdyba sako, neturinti galimybės kelti algų, nes nėra finansų.

Kas bus jeigu šie darbininkai išeis į streiką, sunku pasakyti.

Savaitinis žurnalas "Time" išleido specialų numerį apie Tarybų Sąjungą. Nepaisant kaip norėta Tarybų Sąjungą šmeižti, visvien prieina išvados, kad dvi didžiausios šalys, tai JAV ir Tarybų Sąjungą. Daugelyje atvejų, pripažįsta "Time", kad Tarybų Sąjungą prašokusi JAV.

Birželio mėnėsis buvo gana

Švedų gamtos apsaugos atstovas lankėsi Lietuvoje

Vilnius. Tarybų Lietuvoje lankėsi Švedijos valstybinės aplinkos apsaugos valdybos generalinis direktorius Valfridas Polsonas. Jis čia buvo užsukęs po savo viešnagės Tarybų Sąjungoje, atvykęs pagal TSRS mokslo ir technikos komiteto programą.

Svečias iš Švedijos susipažino su gamtos apsaugos organizavimu Lietuvoje, pabuvojo Zuvinto rezervate ir Trakų landsaftiniame-istoriniame draustinyje, susitiko su Valstybinio gamtos apsaugos komiteto vadovaujančiais darbuotojais.

Pirmoji prezidentė

Vigdis Finnbogadottir

Islandijos istorijoje pirmoji moteris Vigdis Finnbogadottir išrinkta šalies prezidente. Ji rinkimuose nurūgė du vyrus. Ji yra labai nusistačiusi prieš Islandijos dalyvavimą NATO kariniame bloke.

Žuvo Sanjay Gandhi

Lėktuvo avarijoje kartu su skraidymo instruktorium užsimušė Indijos premjerės Indiros Gandhi sūnus Sanjay, 33 metų amžiaus. Dėl politinės itakos jis buvo beveik laikomas būsimu Indijos premjeru. Jis turėjo daug pasekėjų, bet dar daugiau priešų, kurie jam pavydėjo pasisekimo politiniame gyvenime. Dauguma jį kaltino ir dėl jo motinos pralaimėjimo 1977 m. rinkimuose, išbuvus jai ministre pirmininke vienuolika metų. Bet savo sūnaus energingos veiklos dėka ji vėl laimėjo rinkimus perėjais metais ir pateko į valstybės vairą.

karštas, ypatingai pietinėse valstijose. Texas valstijoje be atoslūgio per kelias savaites karštis siekė iki 113 laipsnių Fahrenheito. Nemažai žmonių susirgo, kiti net ir mirė. Fermeriai bijo, kad daug produktų išdegs.

Polsoną priėmė Lietuvos TSR Ministrų Tarybos pirmininko pavaduotojas V. Vazalinskas. Pokalbyje dalyvavo Valstybinio gamtos apsaugos komiteto pirmininkas K. Giniūnas, Lietuvos TSRS užsienio reikalų ministro pavaduotojas J. Grigutis.

Prieš išvykdamas V. Polsonas Eltos korespondentui R. Česnai pareiškė: Viešnagė Tarybų Lietuvoje paliko gilų įspūdį. Tai, kas daroma respublikoje aplinkos apsaugos srityje, negali nedžiuginti kiekvieno, kam rūpi gamtos turtų išsaugojimas būsimoms kartoms.

Labai svarbu, kad pas jus racionalaus žemės, miško, vandens naudojimo, gamtos apsaugos klausimais įjungiami ir liaudies ūkio vystymo planus. Tai leidžia juos spręsti visapusiškai ir kompleksiskai, panaudojant naujausius mokslo laimėjimus ir praktinį patyrimą.

Geru gamtos apsaugos organizavimo pavyzdžiu galima laikyti Zuvinto rezervatą, kur įgyvendinama plati darbų programa, sudarant optimalias sąlygas turtingai gyvūnijai ir augmenijai. Panašiu keliu einama ir mūsų šalyje. Beje, Pietų Švedijoje kaip ir Lietuvoje yra nemažai ežerų, kuriems gresia užžilimo pavojus. Tarybinių ir švedų specialistų bendradarbiavimas, pasikeitimas patirimi ir nuomonėmis, be abejo, nemažai prisidės sprendžiant tokių vandens baseinų regeneracijos problemą.

V. Polsonas pažymėjo TSRS ir Švedijos dvišalio bendradarbiavimo gamtos apsaugos srityje svarbą. Ypač reikšminga tai, pasakė jis, kad, įgyvendinant praktikoje Helsinkio konvenciją, daug dirbama Baltijos jūros regiono aplinkos apsaugos klausimais. Tarybų Sąjungos ir Švedijos specialistai taip pat sėkmingai bendradarbiauja sprendžiant tokias aktualias problemas, kaip žemės rekultivacija, kova prieš oro baseino užterštumą, trumpalaikio poilsio organizavimas. Mūsų šalių gamtos apsaugos specialistų kontaktai nuolat plečiasi, pabrėžė V. Polsonas, ir šia tendencija reikia tik sveikinti.

Išpėja prez. Carterį

New Yorko mero Koch oficialioje rezidencijoje Grace Mansion įvykusiame vienuolikos didmiesčių demokratų merų susitikime nutarta išpėti prezidentą Carterį, kad ekonominė recesija gali pakenkti jo rinkimams.

Syracuse miesto meras Lee F. Alexander, naujai išrinktasis National Conference of Democratic Mayors pirmininkas, pareiškė, jog šis išpėjimas rišamas su noru, kad prezidentas Carteris būtų perinktas. Jie visi indorsavo prez. Carterio kandidatūrą ir pateikė planą įvairioms didmiesčių gyvenimo pagerinimo programoms, siekiančioms daugiau kaip 10 milijonų dol.

Leonidas I. Brežnevą Maskvos aeroporte pasitinka Federatyvinės Vokietijos kanclerį Helmutą Schmidta, kuris buvo atvykęs porai dienų pasitarti abi šalis liečiančiais klausimais.

Prancūzija išbandė neutrono bombą

Prancūzijos prezidentas Valery Giscard E'staing perėit savaitę paskelbė, kad jo šalis sėkmingai išbandė neutrono bombą. Ateinančių poros metų laikotarpyje paaikšėsia, ar ji bus serijiniai gaminama. Esa, tai pareisai nuo bendros padėties pasaulyje, siekiant nusiginklavimo.

Neutroninė bomba eksperimentų laikoma taip vadinama "švaria" bomba, nes ji neturi didelės griovimo jėgos ir nepadarų tokių pastatams, tačiau jos radiacija yra pavojinga žmonių gyvybei. Bet tos nuomonės kritikai tvirtina, jog tokių "švarių" bombų masinė gamyba galinti tik labiau priartinti atominių karą.

Portorikiečiai dalyvaus Maskvos olimpiadoje

Maskva. Čia pranešta, kad Puerto Rico boksininkų delegacija, susidedanti iš penkių asmenų, dalyvaus olimpiadoje su savo vėliava, ir Puerto Rico himnas bus grojamas per atidarymo ceremonijas. Delegacijos vadas Choco Alvarez pareiškė, kad boksininkai ignoruoja prezidento Carterio pradėtą boikotą, nes "sportas nieko bendra su politika neturi".

New Yorkas. — Amerikos automobilių vairuotojai ir namų savininkai nuo liepos 1 d. moka daugiau už benzina ir šildymo aliejų. Kainos pakilusios 1 ar 2 centais už galoną.

Popiežius lanko Braziliją

Popiežius Jonas Paulius II Brazilijoje.

Brasilia. Popiežius Jonas Paulius II, ir taip jau daugiau keliavęs už bet kurį kitą popiežių, šiuo metu lankosi Brazilijoje, kur iš 112 milijonų gyventojų 98 milijonai yra katalikai. Jis Brazilijoje išbuvo dvylika dienų, o jo kelionės maršrutas sieks arti aštuoniolikos tūkstančių mylių. Jis lankysis visuose didmiesčiuose, pradėdamas sostinėje Brasilia.

Nežiūrint, kad visoje šalyje vykdomas didelis pasirengimas aukštąjį svečių gražiai sutikti, o jo atskridimą į sostinės aeroportą pasitiko visų bažnyčių skambantys varpai, Brazilijos katalikų problemos yra didesnės, nei jas galėtų paslėpti visas iš-

taikingas ceremonias. Brazilijos katalikų vadovybė, didžiojoje remianti darbininkus ir bežemių Rovoje prieš tos šalies vyriausybę ir latifundijų savininkus, turi daug rūpesčių. Reikia manyti, kad kartu su popiežium bandys juos spręsti. Net keturis kartus prisiejo keisti popiežiaus kelionės maršrutą, norint patenkinti įvairias frakcijas. Bet vistiek kritikos neišvengta. Pavyzdžiui, liberalai jau iš anksto ėmė kaltinti popiežių, kad jis sutiko sustoti armijos būstinėje Sao Paulo mieste, tuo pačiu suteikdamas ypatingos reikšmės armijos diktatūrai, prieš kurios vykdomą priespaudos politiką katalikai kovoja.

Kreipėsi į pasaulio valstybių parlamentus ir parlamentarus

Minskas. Kaip jau žinia, birželio viduryje šioje Baltarusijos sostinėje įvykęs Varšuvos Sutarties valstybių parlamentų atstovų susitikimas pasikeitė nuomonėmis dėl tos sutarties valstybių parlamentų tarptautinės veiklos ryšium su šios organizacijos įkūrimo 25-osiomis metinėms.

Buvo apsvarstyti aktualūs

broliškų šalių parlamentų uždaviniai kovoje už įtepmimo mažinimą ir saugumą Europoje, už visuotinės taikos stiprinimą.

Savo šalių parlamentų vadovų susitikimo dalyviai pareiškė visiškai sutinką su išvadomis ir vertinimais, išdėstytais deklaracijoje ir pareiškimė, priimtuose Varšuvoje, Varšuvos Sutarties valstybių Politinio konsultacinio komiteto pasitarime.

Jie vieningai parėmė šiuose dokumentuose iškeltus pasiūlymus dėl tolesnių priemonių, padedančių toliau mažinti politinį ir karinį įtepmimą Europos žemyne, imtis efektyvių priemonių ginklavimosi varžyboms apriboti ir žengti į nusiginklavinimą, stiprinti taiką, tautų nepriklausomybę ir saugumą, gerinti visa politinį klimatą pasaulyje.

Susitikimo dalyviai nurodė, kaip svarbu, kad parlamentai, visos visuomenės jėgos, suprantančios savo atsakomybę už taikos likimą, dar labiau stengtųsi stiprinti taiką ir saugumą, likviduoti naujo karo kilimo galimybę. Susitikimo dalyviai nusuntė atitinkamą kreipimąsi vietiniams parlamentams ir parlamentarams.

TRUMPAI

Washingtonas. — Aukščiausias Teismas įsakė JAV federalinei vyriausybei išmokyti papildomus 105 milijonus dolerių kompensacijos aštuonioms Sioux indėnų gentims už nelegaliai nusiautintą žemę South Dakotoje 1877 m.

Tel Aviv. — Visą Izraelį sukrėtusi žinia apie 8 m. berniuko pagrobimą prieš tris savaites pasibaigė traagiškai. Grobikas berniuką nužudė birželio 10 d., prieš keletą valandų prieš atsiimdamas \$40,000, kuriuos berniuko tėvas jam paliko pakelės šiukšlių dėžėje. Šis atsitikimas—pirmas toks visoje 32 metų Izraelio istorijoje, kad grobikas būtų nužudęs savo auką.

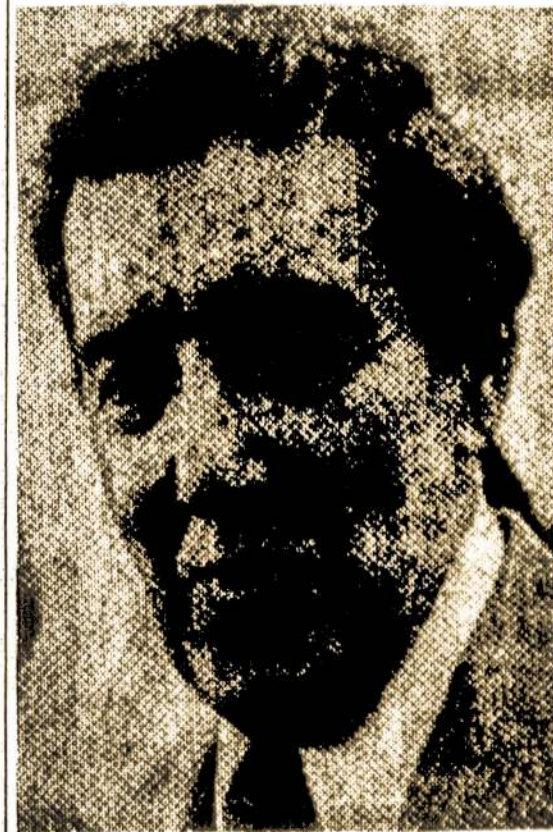
United Nations, N. Y. — Saugumo Taryba birželio 30 d. 14 balsų priėmė rezoliuciją, apgailėstaujančią, kad Izraelis neteisėtai išplėtė kontrolę į visą Jeruzalės miestą, o jo parlamento komisija patvirtino įstatymą, skelbiantį, kad visa Jeruzalė esanti Izraelio sostinė. JAV susilaikė nuo balsavimo, ir už tai prez. Carterį dabar puola Amerikos žydų vadai. Jie tvirtina, kad prez. Carteris turėjęs savo ambasadoriui įsakyti tą rezoliuciją vetuoti.

Tokyo. — Japonijos liberalų demokratų partija, valdžiusi šalį pastaruosius 25 metus, laimėjo rinkimus. Tai partijai priklausė ir senesniai miręs premjeras Ohira.

Washingtonas. — Eina kalbos, kad Jugoslavija netrukus žada pradėti pirkti JAV aukštos kokybės ginklus.

Pretoria. — Pietų Afrikos vyriausybė, prisibijodama tolimiesnių rasinių neramumų, dviem mėnesiam uždraudė politinius susirinkimus.

New Yorko mieste liepos 28 d. pakelta kaina viešojo susisiekimo priemonėmis dešimčia centų. Tokiu būdu važinėjimas dabar kaštuoja 60 centų. Požeminiam susisiekimui įvestas naujas, kiek mažesnis žetonas už ligšiol naudotą. Taip pat pakeltos kainos ir Conrail bei Long Island traukiniams nuo 7 iki 45 procentų. Newyorikiečiai, suprantama, dėl to nepatenkinti, bet kompetentingos istaigos skelbia, kad kainos dar kilsiančios.

Valstybės sekretorius Edmund Muskie sugrįžo iš savo pirmosios didelės kelionės, kurią pradėjo kartu su prezidentu Carteriu, dalyvaudamas Venecijos viršūnių konferencijoje energijos klausimais. Ir tuo tarpu, kai po tos konferencijos prezidentas lankėsi Jugoslavijoje, Ispanijoje ir Portugalijoje, sekretorius Muskie buvo Turkijoje, Ankaroje dalyvaudamas NATO valstybių pasitarime, o paskui Malaysijoje—Kuala Lumpur mieste posėdžiavo su Azijos pietryčių sąjungos valstybėmis — Thailandu, Malaysia, Singapūru, Indonezija ir Filipiniais.

A. BIMBA SUŽEISTAS

Birželio 26 d., ketvirtadienį, A. Bimba važiuojant jo mašinoje (automobilyje) kita mašina smogė į jo mašiną ir ji labai sutrenkė.

Jis randasi Jamaica ligoninėje ir dar neturime jokių žinių kaip ilgai jam teks ten išbūti.

Visas "Laisvės" kolektyvas linki jam greit susveikti.

LAISVĖ

LITHUANIAN
WEEKLYPUBLISHED BY THE LITHUANIAN COOPERATIVE
PUBLISHING SOCIETY, INC.Published Fridays, except in case of holidays
102-02 LIBERTY AVENUE, OZONE PARK, N. Y. 11417Entered as second class matter at the Post Office of Jamaica, N. Y.
Established April 5, 1911 ANTHONY BIMBA, Editor

United States, per year . . . \$12.00
Canada, Lat. Amer., per year . \$15.00
Foreign countries, per year . . \$15.00

United States, per 6 months . . \$6.50
Canada, Lat. Amer., 6 months . \$8.00
Foreign countries, 6 months . . \$8.00

Gladaus bendradarbiavimo vaisiai

Tarybų Lietuva iškilmingai pažymi savo keturiasdešimt metų. Tai nedidelis laiko tarpas ilgai tęsiantis Lietuvos tautos istorijoje. Bet šie metai pagal naujo socialistinio gyvenimo kūrimo mastus prilygsta amžiams.

Hitlerinio fašizmo sukeltas karas respublikos liaudies ūkiui padarė didžiulį nuostolį. Ir atrodė, jog sugriautam kraštui atstatyti prireiks daugiau dešimtmečių. Tačiau spartų liaudies ūkio atgimimą sąlygojo Tarybų šalies tautų parama. Nors kitos tarybinės respublikos, atkurdamos karo sugriautą ūkį irgi turėjo sunkumų, jos suteikė Lietuvai milžinišką paramą. Ištaisais ešelonais ir Nemuno kraštą buvo siunčiamas metalas iš Uralo metalurgijos gamyklų, metalo apdirbimo staklės—iš Maskvos ir Leningrado, automašinos—iš Gorkio ir Maskvos . . . Socializmo pagrindų kūrimo metais kitų tarybinių respublikų paramos apimtis buvo žymiai didesnė, negu galėjo tuo metu atsilyginti už tai Lietuvos liaudies ūkis.

Atstatant senas įmones, kartu buvo kuriamos naujos, respublikai labai reikalingos pramonės šakos. 1947 metais pradėjo veikti "Zalgirio" staklių, 1948 metais—"Elfos", 1950 metais—elektros skaitiklių gamyklos Vilniuje, "Pergalės" turbinų gamykla Kaune ir nemaža kitų įmonių. Joms įrengimus siuntė dešimtys Tarybų Sąjungos miestų įmonių. Juos padėjo montuoti, paleisti ir įsisavinti iš kitų tarybinių respublikų atvykę kvalifikuoti darbininkai ir specialistai. 1960 metais pilnu pajėgumu pradėjo veikti Kauno hidroelektrinė.

Tautų draugystės statybomis vadinamos Akmenės cemento gamykla, kuri dabar gamina 3.4 milijono tonų cemento per metus, Baltijos laivų statykla, 1.8 milijono kilovatų galingumo šiluminė elektrinė Elektrėnuose . . . Tikromis draugystės statybomis tapo neseniai pradėjusi veikti Mažeikių naftos perdirbimo gamykla, šiuo metu statoma galinga Ignalinos atominė elektrinė. Dujotiekį ir Lietuvą tiesė keturios respublikos—Ukraina, Baltarusija, Lietuva ir Latvija.

Buržuazijos valdymo metais Lietuva eksportuodavo iš esmės tik žemės ūkio žaliavas bei pusfabrikačius, o importuodavo daugiausia pramonės produkciją, net paprasčiausius namų apyvokos reikmenis. Lietuvai socializmo metais tapus industriniu-agrariniu kraštu, didžiausią įvežamos produkcijos dalį sudaro žaliavos ir medžiagos, kurios naudojamos masinių gamybos, metalo apdirbimo, lengvojoje pramonėje. Lietuva tiekia kitoms respublikoms ir eksportuoja į užsienį daugiausia pramonės gaminius. Tai atspindi respublikos pramonės išsivystymo, jos specializavimo lygį.

Tarybų Lietuvos ekonomikos laimėjimai nedžiugina reakcingosios lietuviškosios emigracijos. Antikomunistai dažnai kalba apie tai, kad didelė pramonės produkcijos dalis išvežama ir neva tai nieko neduoda krašto gyventojams. Jie nenori pripažinti, kad socialistinė industrializacija paverė Lietuvą pramoniniu kraštu, leido racionaliai panaudoti gausius darbo jėgos išteklius, pakelti darbo žmonių materialinio ir kultūrinio gyvenimo lygį, išspręsti daug kitų socialinių-ekonominių problemų. Naiviai skamba prasimanymai apie produkcijos išvežimą. Stambios specializuotos įmonės gamina produkcijos žymiai daugiau, negu jos reikia respublikos liaudies ūkiui ir gyventojams. Todėl būtina dalį pagamintos produkcijos realizuoti už respublikos ribų, už tai gauti visa tai, kas reikalinga toliau ekonomikai vystyti.

Tūkstančiai draugystės ir bendradarbiavimo gijų sieja Lietuvą su visomis Tarybų šalies tautomis. Tai padeda ir toliau padės siekti naujų ekonominių ir socialinių laimėjimų.

V. Siudikas

Obuolys nuo obels netoli krinta

New Yorke einančiam "Jewish Journal" birželio 6 d. buvo plačiai komentuojama apie garsaus tenisisto Vito Gerulaičio išsireikimą apie žydų tautybės Lee Gould. Gerulaičis, kalbėdamas su laikraščio reporteriais pasakė: Jį (Lee Gould) reikėtų pasiūti į krematoriumą ir iki mirties deginti.

Toks Gerulaičio pasakymas kaip tik iškėlė faktą, kad jo senelis (motinos tėvas) Stasys Cenkus didžiojo karo metu buvo buržuazinės Lietuvos slaptosios policijos viršininkas ir kolaboravo su

nacių slaptąja policija vadybėje gestapo viršininko Karl Jaeger.

Rašytojas - žurnalistas - Charles Allen, Jr. sako, kad Cenkus yra vienas iš penkių baisiausių Nacių kriminalistų gyvenančių Amerikoje.

Allen rašo knygą, kuri neužlgo bus išleista, ir toje knygoje, sako Allen, jis plačiai apibūdina Cenkus darbus su naciais.

Apie Cenkų buvo rašyta "Miami Herald" 1978 m. liepos 20 ir "Chicago Daily News" 1977 metais.

Ruoškimės "Laisvės" 70 m. sukakties minėjimui 1981-aisiais metais

Tarybų Lietuvos naujienos

(TELEGRAMA)

MIRĖ ROMANAS MARIJOŠIUS

Po ilgos ir sunkios ligos birželio 25 dieną Vilniuje mirė buvęs ilgametis Lietuvos TSR valstybinio akademinio operos ir baletu teatro solistas, Lietuvos TSR liaudies artistas Romanas Marijošius.

Romanas Marijošius gimė 1914 metų rugpjūčio 6 dieną Jekaterinburge (dabar Sverdlovskas) tarnautojų šeimoje. 1931-1933 metais Kauno konservatorijoje jis studijavo solinį dainavimą. Jis buvo pirmasis Lietuvoje daugelio tarybinių dainų atlikėjas ir populiarintojas.

Prasidėjus didžiajam Tėvynės karui, Romanas Marijošius buvo Maskvoje, ruošėsi visasąjunginiam estrados artistų konkursui. Nuo pat pirmųjų karo dienų aktyviai dalyvavo koncertinėje veikloje, skirtoje tarybinės armijos kariams. Įsteigus LTSR valstybinius menų ansamblius, jis vienas pirmųjų įjungė į jų veiklą.

Nuo 1945 metų Romanas Marijošius—LTSR valstybinio akademinio operos ir baletu teatro solistas, sukūręs daugelį išimtinų vaidmenų lietuvių, rusų ir vakarų klasikų operose, tarybinių kompozitorių veikaluose. Jis daug prisidėjo prie lietuviškos tarybinės dainos sukurtėjimo, dažnai būdamas pirmuoju jos atlikėju, koncertavo su ja respublikoje ir už jos ribų. 1976 metais iššęs į pensiją, nenutraukė koncertinės veiklos, dainavo per radiją ir televiziją, gamyklose ir kolūkiuose, kariniuose daliniuose.

Romanas Marijošiaus palikai buvo pašarvoti valstybiniame akademiniam operos ir baletu teatre. Palaidotas Antakalnio kapinėse.

PARODA APIE TARYBŲ LIETUVOS KULTŪRĄ

Tarybų Lietuvos kultūrai skirta jubiliejinė ekspozicija atidaryta Vilniuje, istorijos etnografijos muziejuje. Ji suapžindina su pasiekimais visose kultūrinės veiklos srityse per 40 tarybų valdžios metų.

1940 metais respublikoje veikė 75 klubinės istaigos. Dabar jų yra apie pusantro tūkstančio. Nepalyginamai išaugo masinių bibliotekų tinklas. Periodinių leidinių metiniai tiražai prašoko 460 milijonų, o knygų—18 milijonų egzempliorių. Eksponuojamos nuotraukos, leidiniai, plakatai pasakoja apie muziejų, teatro, kinematografijos meno suklestėjimą.

Gausi medžiaga sukaupta apie respublikines dainų šventes, muzikinį gyvenimą. Brolišku tautų draugystę atspindi stendai, supažindinantis su lietuvių literatūros ir meno dekadomis, kultūros dienomis Maskvoje, kitose tarybinėse respublikose, taip pat brolišku respublikų kultūros šventes Tarybų Lietuvoje.

KONCERTUOS OLIMPINĖJE MASKVOJE

Į šalies sostinę išvyko du šimtai Tarybų Lietuvos šokėjų. Jie dalyvaus Maskvos olimpinė žaidynių iškilmingo atidarymo ceremonijose.

Į respublikos jungtinių kolektyvų įeina Vilniaus, Kauno, Klaipėdos, Gargzdų, Plungės, Šilutės rajonų kultūros namų ir kitų ansamblių saviveiklininkai. Kelių tūkstančių šokėjų gretose Tarybų Lietuvos pasiuntiniai drauge atliks tautų draugystės suita.

Olimpinė žaidynių metu Maskvoje taip pat koncer-

tuos nūsipelnė kolektyvai—Lietuvos kamerinis orkestras, "Lietuvos" akademinis dainų ir šokių liaudies ansamblis, "Trimito" orkestras, "Vilniaus" kvartetetas.

TĖVIŠKĖS ŽEMĖ PRIGLAUDĖ SŪNŲ

Kaunas. Birželio 27 dieną Tarybų Lietuvos kūrybinė inteligentija į paskutinę kelionę palydėjo žinomo Keturėjininko Juozo Petrėno (Petro Tarulio) palaikus.

Mirė šis literatūros darbininkas 1980 metų vasario 5 dieną New Yorke. Ir tėvų žeme, vykdant jo paskutinę valią, pasiekė urna su peleiniais. Kaune, kur Juozas Petrėnas, redagavo futuristinį literatūros žurnalą "Keturi Vėjai", vėliau "Diena", "Dienos Naujienos" ir kitus leidinius, buvo surengtas paskutinis atsiviekinimas su rašytoju.

Juozo Petrėno palaikai buvo pašarvoti Kauno meno darbuotojų rūmuose, kur susirinko Vilniaus ir Kauno rašytojai, giminės, artimieji.

Laidotuvės įvyko Kauno Petrašiūnų kapinėse. Atsiviekinimo žodį prie kapo duobės tarė rašytojų sąjungos Kauno skyriaus atsakingasis sekretorius Vytautas Martinkus, buvęs Petrėno bendražygis Alfonsas Šimėnas, žurnalistas Vytautas Kazakevičius, "Gimtojo Krašto" savitiraščio vyriausiasis redaktorius Vacys Reimeris.

Po žaliaskarėmis Petrašiūnų kapinių pušimis išaugusi smėlio kauburėlių padengė darželių gėles ir vainikai.

V. Petkevičienė

PASKAIČIUS "LAISVĖ" AR "VILNĮ"

Apie žmogaus šlovę

Išties, verta susimąstyti, kodėl čia, Tarybų Lietuvoje, mes taip apsidžiaugiam, paimdami į rankas atsijustus "Laisvės" ar "Vilnies" laikraščius. Svarbiausia, matyt, ne todėl, kad iš jų pasiimtuome daug naujos, šviežios informacijos. Kol šie laikraščiai ateina į Lietuvą, toji informacija gerokai atvėsta. Tai gi, svarbiausia, kad vartydami šiuos laikraščius, išgirstame dorų savo tautiečių balsus. Ir kaip jais nesidžiaugsi! Per šiuos žmones dar padidini pagarbą tautai, kuriai jie laiko save priklausančiais. Laikė, laiko, ir, atrodo, nėra jėgos, kuri jiems šią teisę galėtų atimti.

Yra šlovė didvyrių, šlovė mokslininkų, šlovė meno žmonių. Daug kuo žmogus visuomenei gali paliudyti apie save, pelyndamas jos pripažinimą, pagarbą, meilę. Tačiau mes niekuomet neužmirštame isisamoningi, kokie jį santykiai su savo tauta. Ir jeigu jis nuo jos nusigręžęs, užmiršęs ją, tai visus kitus jo nuopelnus nuvainikuoja tokia išdavytė. Todėl garbinga, kad "Laisvės" ir "Vilnies" žmonės niekuomet niekuomet nenusižėžė nuo savo tautos. Tos ilgos mylios per Atlantą nesutrukė jiems būti kartu su Lietuva, jos miestais, upėmis, su čia gyvenančių savo tėvynainių darbais ir rūpesčiais.

"Laisvė" (Nr. 15, 1980 m. balandžio 11 d.) platokai aprašo Jim Umara 90-ties metų jubiliejų. Tik iš nuotraukos, kurią randame šalia aprašymo, ji tepažįstu. Žinios jo trumpos biografijos rodo, jog praėjo apie 68-ri metai, kai

Trys nauji lietuviški kapai tik per vieną mėnesį!

Tik dabar gautame pažangiųjų lietuvių argentiniečių laikraštyje "Vaga" skaitome labai liudną žinią, kad tik per vieną šiu metų gegužės mėn. ten tapo sušilti trys nauji lietuviški kapai. Būtent:

Gegužės 10 dieną iš gyvųjų tarpo išsiskyrė "Vagos" leidėjas-direktorius Bronius Leskauskas, sulaukęs 72 metų amžiaus. Jį ištko baisi nelaimė. Jis genėdamas medžius "Lietuvių Ratelio" sode nukrito ir užsimušė.

Bronius Leskauskas

Gegužės 8 dieną mirė Aleksandras Mikėnas, sulaukęs 74 metų. Velionis buvo ilgametis "Vagos" skaitytojas, remėjas ir platintojas.

Aleksandras Mikėnas

Gegužės 9 dieną, sulaukęs 69 metų, nenutraukęs, po sunkios ir ilgos ligos mirė Nikodemus Leipus. Velionis buvo talentingas menininkas, priklausė prie Lietuvių Liaudies Teatro ir kitų lietuviškų organizacijų.

Nikodemus Leipus

jis emigravo. Tačiau visgi be savo tėvynės Lietuvos, ten negyvenęs nei vienos dienos. Nedaug norėjo iš Amerikos šis žmogus, tik 600 dolerių, kad sugrįžtų į Lietuvą galėtų gyventi ir tikėtis prisigyventi. Amerikon Jim Umara išvarė Vargas. Jo Lietuva buvo oi kokia sunki, negailinga jam. Iš septynių vaikų išliko tik trys, ir nei vienas nematė mokyklos, užtat visiėjo tarnauti.

Iš Stefanijos Detroitietės rašinio, regis, teisingas bus spėjimas, kad Tarybų Lietuvoje Jim Umaras nesilankė nei karto. Bet ar pasakysi, kad ji jam svetima? Ne, šito nepasakysi! Ir tegu žinau nedaug, tik kad "Jim Umara yra pažangietis". Šito užtenka, kad savo širdyje jam uždegtiau pagarbos ir pripažinimo ugnį. Tai todėl, kad šiai kategorijai žmonių tėvynė buvo, yra, bus. Tai todėl, kad jie per daug stiprūs, kad galėtų ją išduoti.

K. Pranas

AUTORIAUS PRIERASAS:

Kai šis mano laiškas buvo parašytas iš "Vilnies" (Nr. 10, 1980 m. gegužės 15 d.) sužinojau, kad šiu metų balandžio 27 d. Metropolitan ligoninėje mirė J. Umara. Tad tegul būna šitaip atsiskaita į šią liudną žinią iš jo visuomet mylėtos Lietuvos.

K. Pranas

Mano žuvedrai

Tu prikėlai sukniubusią žolę,
Kai su manim buvai...
Tu pagydei paukščio sužeistas sparnus.
Kai su manim buvai...
Tu nuplovei nuo sąžinės dulkes.
Kai su manim buvai...
Tu nužudei abejingumą.
Kai su manim buvai...
Tu įnešei į kambarį lakštingalos balsa.
Kai su manim buvai...
Tu pažadinai aistra pakilti aukštai aukštai.
Kai su manim buvai...
Tu iškelei kūrybinį nerimą.
Kai su manim buvai...
Tu išgūjai iš kambario tvarką.
O paskleidei galvų aromata,
Kai su manim buvai...
Tu padėtai ant stalo mėnulį ir saulę,
Kai su manim buvai...

Kur nuviliojo dabar
Tave laivai?!

Vytautas Eidukaitis

Iš laišku

Gerbiamas redaktorium
A. Bimba,

Ilgai nesulaukęs "Laisvės", galvoju, kad ar besulauksiu. Nenusipelniau. Tiesa, pereitais metais mažokai ir rašiau Jums. Bet štai, vėl "Laisvė" aplankė mane. Gavau 1980 metų pirmuosius numerius. Pradėjau galvoti, ką Jums parašius? Ogi kas labiausiai "Laisvėi" dėkingas! Karaliūtė, dailininkė, apie kurios darbus pirmiausiai tarė "Laisvė", o paskui—"Svyturys", "Kauno Tiesa" ir kiti laikraščiai ir žurnalai.

Jie tarsi pažadino dailininkės kūrybines galias. Ji vėl surošė naują personalinę parodą. Parašiau apie ją. Ir apskritai, dabar rašysiu daugiau, kad nelikčiau skoloje už siuntinėjama labai retą "Laisvės" ir "Sviesos" spaudą.

Kuo nuosirdžiausiai aėiu už laikraštį ir žurnalą. Ilgiausiu Jums, gerbiamas redaktorium, A. Bimba, metų, daug daug saulėtų dienų.

Su pagarba
Bronius Jauniškis

Dear Ilse:

We receive "Laisvė" with great delay perhaps due to the unfavorable political climate. Only today the issue of April 4 has reached my mailbox. I was glad to read in your constant and interesting "Briefs" the short item

on Nora Bonosky. I happened to be in touch with her during her studies at the Vilnius University. I hope that after the visit to you she will contribute to "Laisvė" with her articles. On that occasion I am enclosing a short poem as a sincere greeting to her.

A Greeting to Nora Bonosky

Kadaise iš skurdžių valstiečių pirkiu,
Nelankė nė jokių mokyklų,
Seneliai tavo atkeliavo
Į miestą rūkstančių gamyklų,
Kur geležis karšta žeravo,
Sukurt sūnums ir dukroms savo
Gyvenimą šviesesnį
Ir įstabesnį.

Ir kai senelių tėviškę išmokai

Gražiai lietuviškai kalbėti,
Atvykusi į Vilnių seną
Lankyti universiteto,
Pažint istoriją ir meną.
Kūris jo rūmuose plevėna,
Dvasia jo praturtėjai,
Lyg suskambėjai.

Darbšti Maskva, rūstus New Yorkas, Vilnius
Dabar savi tau brangūs miestai.
Darbuotis, kurt karštai ruošiesi,
Kad jė vieni kitiems ištiesių
Rankas tautų draugystei šviesiai,
Progresui, mokslui, menui, tiesiai,
Į priekį narsiai žengtu,
Viens kitą lenktu.

J. S.

Vilnius,

Apie pavasario žingsnius ir literatūros reikalus

[Pentkasis Vytauto Kazakevičiaus laiškas "Laisvė"]

[Tasa iš praeito num.]

Taigi, dabartinis mano "ūkininkavimas" lieka daugiausia stebėtojiškas, priklauso nuo užtikrintų kitų "sodininkų" (be abejo, daugiau žinančių, nes ir jų pasėtos morkos dažniausiai išauga) nurodymų. Man pačiam ta "žemdirbystė" labiausiai patinka tuo, kad savaitgaliais atsiranda progų pasižiūrėti Vilniaus pakraščio mišku, pakeliiui rudenio ir pauogauti jame, pagrybauti, pakvėpuoti gryniausiu oru, nuo rašomojo stalo ir knygu atitrūkti...

O kai ne vienas eini, kai bendrakeleiviai—daugiausia tie patys žurnalai, atsiranda puiki proga įvairiapusiškai papolitikuoti ir dėl dalykų, kurių dar nėra vienas iki galo nėra išsiaiškines, gerokai padiskutuoti (kartais dėl to paties neišvengiamo kategorizavimo ir laikinai susipykti) ir dėl reikalų, kuriuose profesinės kompetencijos tikrai pakanka. Senas tėvų, mūsų "kaimo politikų", protys vis prisimena ir pasirodo gajus tebesas: aptarti pasaulio įvykius taip beapeleiciariai, lyg būtų koks užsienio reikalų ministras, žinantis visus slapčiausius dokumentus... Tai taip ir plaukia temos: kaip ir kodėl nepavyko prezidento Carterio operacija Irane, kaip einasi olimpiniai reikalai, kodėl taip, o ne kitaip sužadė "Zalgirio" futbolininkai (šia tema tai jau visi mes netilpuoti profesoriai, geriau už trenerius ir specialistus išmanantys, nors ir kiekvienas skirtingu nuomonių) (šia daro tie kiti redaktoriai, kodėl patiko ar nepatiko kuris nors straipsnis arba recenzija ir t. t. ir t. t. Arba kurią nors naują knygą per tą sodininkystės ir daržininkystės "seansą" išnagrinatejame.

Taigi, geras dalykas ta privati žurnalistu ir literatū mėgėjiška sodininkystė, tvarkoma giliai agrotechninėmis (mėgėjiškomis) žiniomis—ir su gamta pabendraujanti, ir per savaitę susikaupusiais išpūdziais pasidalinti, ir nuo darbo reikalų per toli nenubėgi—

juk apie knygas kalbi,

kai į sodą eini, kai jame būni, kai iš jo namo grįžti...

Taigi, kas šį kartą iš knygu naujienų gali sudominti?

Kaip visada, man knygos rūpesčiai prasideda nuo išsivertusių literatūrų. Išleisduos Arturą Petriką, neliko nė vieno paruošto panašaus rankraščio, o tai pagal leidybinių planavimo praktiką reikiama, jog 1981 m. šių knygų serijoje gali atsirasti spraga turėti daugumą rankraščių, o planai, atsivėlęgiant ir realia rankraščių padėti, buvo sudaryti dar šių metų įvakarėse; štai jau dabar, gegužės mėn., redakcijos turi pateikti realią 1982 m. teminių, t. y. tais metais išleidžiamų knygų (ir net redakcinių, t. y. paruošiamųjų darbų knygoms 1983 m. išleisti, žinoma, dar koregusimų) planų paraišką. Ir tai yra suprantama: kai tiek daug leidžiama knygų, neįmanoma jas visas iš karto spausdinti, spausdintoms knygų rankraščius pateikia eilė leidyklų, vadinasi, reikalingas išankstinis susipusikas darbų eilės suplanavimas, kitaip gausis chaosas, susidarys galimybės vienu ar kitu savivaliavimu. Pačioje leidykloje redaktoriai turi visą laiką turėti rankraščių redagavimui, korektoriai—spėti skaityti korektūras,

planuotojai ir gamybininkai—numatyti ir popieriaus įsigijimą, tikslingą jo panaudojimą, ir stebėti bei reguliuoti gamybos grafikus, ir gauti kitas medžiagas. O spausdintuvės irgi neturi begalės linotipų, patalpų ar masinių, kad viską urmu, vienu sykiu, kai tik leidėjai ar autoriai užsimanys, galėtų išspausdinti. Čia esama sudėtingų ir įvairių santykių. (Juk ir Amerikos lietuvių leidyklos ar spausdintuvės neišleidžia visko ką turi, daug ką skelbia vėliau išleisiančios). Kruopštus planavimas mums tiesiog būtinas.

Tačiau literatūriniam procese visko atsitinka. Pažadėto autorius knyga, o laikui neparasė, ir daug kas visose grandyse keičiasi. Arba parasė, o ir pačiam atrodo prasta, nori tobulinti. Visur jau paruoštos medžiagos, visur laukia darbo procesai, o čia reikia ką nors keisti. Stai todėl ir iš anksto sudaryti planai dar ne sykį koreguojami. Nors 1981 m. teminiai, t. y. knygų išleidimo, planai buvo patvirtinti iki 1980 m. pradžios, bet dar šių metų rudenį jie bus tikslinami. Stai tokiu atveju ir susidaro proga padaryti pakeitimus, surasti vietas kitai knygai—žinoma, atitinkamos apimties, tiražo, popieriaus, žanro ir t. t. ...

Tad ir galvoju, kad gal pavyks ir 1981-aisiais metais papildyti išsivertusių knygų arba leidinių išsivertusių temomis planą. Atnai, senokai turime mūsų visų gerbiamo Lauryno Kapočiaus stamboką rankraštį apie senosios lietuvių emigracijos ryšius su Lietuva politinės, ideologinės ir visuomeninės kovos aspektais. Jį buvo galvota išleisti rinkinyje su keliais "partneriais", bet vienas jų taip ir neužbaigė žadėto rankraščio (nesakysiu, kad tai aš pats, gerai?). Ir atėjo mintis: ar ne geriausia būtų sykį išleisti vieno L. Kapočiaus knygą? Tad, atrodo, jog rudenio būtų galima jos rankraštį geram žmogui, atidavusiam daug savo tyros revoliucionieriaus širdies mūsų darbo tautiečiams svetur. Beje, kitais metais, rugpjūtyje, jam sukaks 75-eri metai. Na, o iki vasaros, dar birželyje, numatome siųsti spausdintvėn kitą išsivertusios temos knygą, kurią jau minėjau ankstesniuose laiškuose—B. Ragučio "Prie ištaku".

Bet kas po Ant. Petrikos? Kol kas neturime, kaip sakiau, nė vieno rankraščio. J. Petronis iš lietuvių kalbos ir literatūros instituto žada ruošti J. Bovino raštus, V. Baltrėnas yra pasiryžęs nuo ateinančio rudenio imtis D. Šolomso raštų rinkinio, aš pats įsipraieigau padėti Ks. Karosienės knygą sudaryti, B. Raguotis vis negali prisirušti sudarinėti K. Vidiko—V. Tauro raštų; dar daugiau pas mane susikaupė A. Jonikienės raštų, kurie būtų labai prasmingi, jeigu jai pavyktų parašyti žadėtus prisiminimus. Miniu šį kartą visus pažadus (berods, apie juos kai ką ir anksčiau esu rašęs), tikėdamasis, kad vis tiek juos vykdysime, nors tai labai nelengva—reikia daug laiko praleisti archyvuose ir bibliotekose, o juk visi turime tiesiogines tarnybas, kuriose kartais ir smarkiai apšikrovę darbais, tad reikia papildomų pastangų arba atitinkamų sąlygų. Stai būtų šie rankraščiai, ir kaip gražiai praturtėtų išsivertusio pa-

žangaus kultūrinio bei publicistinio palikimo bibliotekėlė! Svarbu, kad vis tik yra besiryžtančių imtis šio nelengvo darbo, tęsti jį. Gal netrukus pavyks išsiaiškinti, kokios yra galimybės padaryti leidinį apie pažangius Kanados lietuvius iš jų (ypač J. Ylos, o taip pat P. Kisielienės) atsiųstos į Vilnių medžiagos.

Tokiomis aplinkybėmis pati realiausia būtų Vlado Raulos prisiminimų knyga, kurios visą rankraštį jau senokai turui. Jei tik susidarys palankios aplinkybės, sakysime: laimingo kelio dar vienam pažangieji leidiniui. Žinoma, ne iš karto, reikės vėl spragos planuose ieškoti. Bet svarbu: sumažės tarpas tarp šios serijos knygų.

Kitą mėnesį tikimės siųsti spausdintvėn naują "Išsivertusių kalendorių", tačiau, aišku, jis jau vargiai spės iki Naujųjų metų išeiti—visgi šį kartą per vėlai buvo gauti rankraščiai ir iliustracijos. Tačiau, kaip rodo patirtis su 1980 m. kalendoriumi, skaitytajams (tai matyti iš jų laišku) mažiausiai tenka jaudintis dėl kalendoriaus skilčių—juk jos tik pretekstas idomių skaitymų ir gražių nuotraukų iš tėviškės rasti.

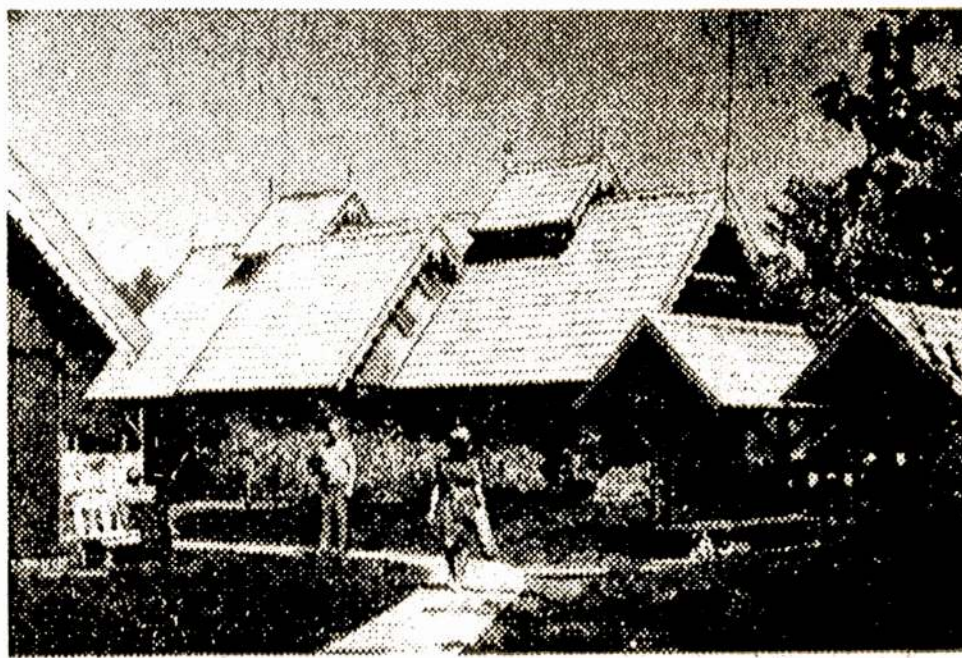
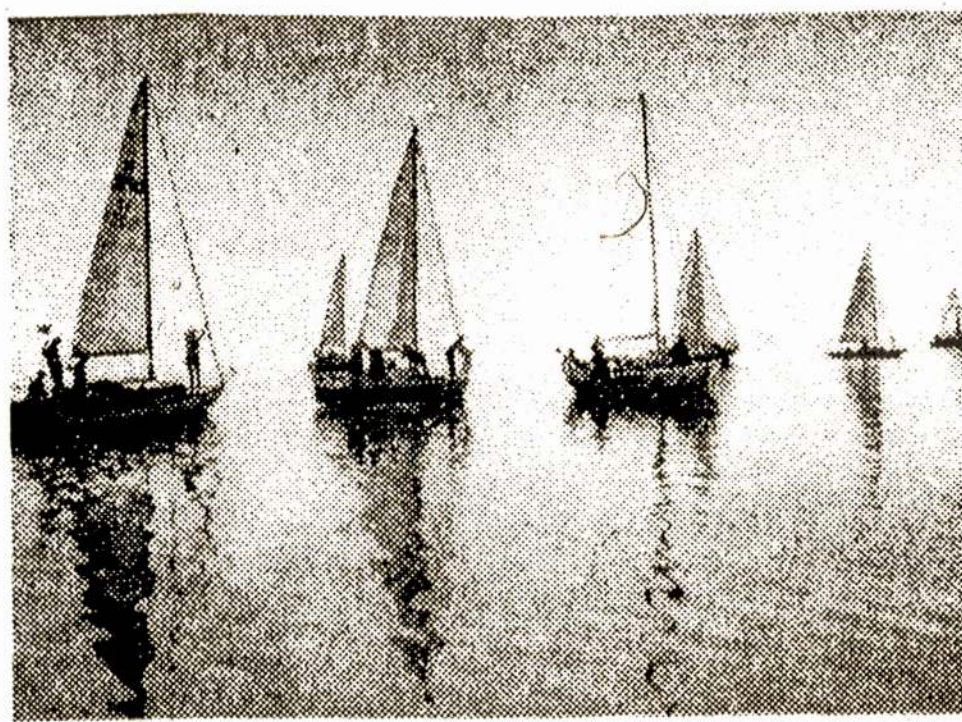
A. Sinkevičiaus "Amerikietiškas sukūrys" žaibiškai dingio iš knygynų—išpirkto visus 25,000... Po V. Alseikos savo amerikietišku išpūdzijų rankraštį atnešė "Gintaru" ir daugelio tautiečių Amerikoje pažįstamas J. Lukoševičius—"Kolombo rate ir už jo".

Kad išsivertusių tyrinėjimais susilaukia Lietuvoje rimto dėmesio ir įvertinimo, rodo ir tai, jog "Ideologinių srovinių lietuvių išsivertusios" knyga buvo pristatyta kandidatė Respublikinei premijai gauti; kaip ji bebūtų vertinama sekančiuose "ratuose", po kurių tam tikra dalis premijų kandidatų atkrinta, pats jos pasiūlymo ir pateikimo apdovanojimu faktas yra reikšmingas, skatinantis tęsti šios temos tyrimus. Tad jau galvojama apie antrąją šios knygos dalį.

Ir "Vagos" leidykla stengiasi pateikti kasmet po išsivertusių knygą. Jų jau graži biblioteka susidarė; ji vis gausės. Tiesa, ilgai tenka laukti H. Radausko knygos, apskritai nesunku pastebėti, kad šiemet nereta "Vagos" knyga pasirodo praėjus ilgam laikui po to, kai buvo pasirašyta spaudai arba reklamaiški anotuota "Naujosios knygos". Matyt, spausdintvės metų pradžioje dėl knygų gausumo nebespėja. Bet E. Cinczo apsakymų rinkinio "Spąstai" redaktorė Vanda Šatkuviene sako, kad tikriausiai jau birželyje knyga būsianti paruošta spaudai; baigdamas šį laišką, baigsiu tvarkyti ir parašytą jai savo žangą. Kadangi ne tik teko parašyti rinkiniui žangą, bet ir savo iniciatyva sudaryti jį, gavus autoriaus, savo bičiulio, pritarimą, galiu painformuoti, kad jame bus 8 apsakymai, tarp jų ir vienas iš Chicagoje išleisto novelių romano "Brolio Mykolo gatvė".

Sekančiomis leidykla norėtų išleisti taip pat tebe gyvenančių išsivertusių rašytojų—Vl. Slaito, S. Santvaro—knygas, bet jas reikia dar sudaryti. Turui gavęs rinkinio rankraštį iš vieno pokario kartos poetų, su kuriuo sieja gera, šilta pažintis—Leono Lėto (Vytauto Adamkevičiaus, mirusio žinomo mūsų operos solisto brolio, gyvenančio netoli Hartfordo) "Traką". Autorius, senas Jono Meko bičiulis, iki šiol tėra spausdinęs tik periodikoje. [Bus daugiau]

Tarp jūros ir marių

Siauras sausumos ruoželis — taip apie Kuršių neriją sako geografas. Neringa unikali. Ji graži kaip gintaras — sako poetai. Prieš savaitę Neringoje buvo šventiška atidarytas kurortinis sezonas. Per vandenį atkelavo legendinė Neringa su Nagliu (nuotrauka viršuje), varžesi jachtos (vidurinė nuotrauka). Tai buvo įspūdinga poilsiautojų šventė. Numatyta, kad šiemet Neringoje išsės apie 60 tūkstančių žmonių. Apatinėje nuotraukoje matome „Kelininko“ poilsio namus Pervalkoje. Kazimiero Mlzigro ir Zenono Bukauko nuotraukos

ANTANAS MIŠKINIS

Staklės

Tyla tėviškėj plinta ir plinta, Ramybė didžiausia aplinkui.

Nei sielvarto ir nei tūžmasties. Dairausi—išnarštytos staklės Ant užlų užmestos. Vien kregždės užlekia baltakaklės—Pačiulba, pačirškia Paprastai, bet ir lyriškai.

Per šitą ramybę ir tylą Tyliausia Pats save klausiu— Kas gi dabar čia many prabilo? Pragdyto tolygus tuskėjimo ritmas, Tarytum Aš į vaikystę būčiau sugrįžęs, Kur šviečia raištuotos dryžės, Kur girdis niūniuojamos, Be žodžių, iš nuojautos Dainos—švelnios ir graudžios, kur sesuo geltonplaukė Pavasario laukia Ir audžia, ir audžia, Klapsi tartum klavišai pakojės, Tuska vienodai skietas, O šalimais Rietimas Ant veleno auga, vynyotas Tankus ir kietas.

Atgyja, sušmėseluoja vaizdai, Regėti seniausiai, kadais—Cerkasas, milas, trinaryčiai.

Kad primanyčiau, Atskleisčiau visiems šitą reginį retą, Nuo kurio jau atratom— Juostas, drobes ir marginius, Kurie niekad akių nevalgino. Žinau, gerbiamej, kad tai atgyventa, Kad tai ir ne šventas, Kad vien praeitis Ir niekam daugiau nebetiks.

Tik argi aš kaltas, Kad, vaizduotėje į vaikystę nukeltas, Tařytum klausausi Tuskėjimo artimo ausiai, Kuris tuo tarpu savaip gaivina ir šildo. Seklyčioj staklėlės tuska ir bilda.

SKAICIAI IR FAKTAI

● Pasaulinio vandenyno gelmėse yra milijonai tonų aukso. Lyginant su šiuo skaičiumi, geltonojo metalo atsargos sausumoje (apie 35 tūkstančius tonų, be socialistinių šalių), atrodo labai kukliai.

● 1979 metais palyginti su 1978 metais naftos gavyba Irake padidėjo 35 procentais, Saudo Arabijoje, Kuveite ir Nigerijoje—20, Venesueloje—8 ir Libijoje—5 procentais. Per tą patį laikotarpį „juodojo aukso“ gavyba Irane sumažėjo 44 procentais, Indonezijoje—3 ir Jungtiniuose Arabų Emiratuose—1 procentu.

● Anglies atsargų pasauliui užteks maždaug 250 metų. Nuo 2,6 milijardo tonų 1978 m. jų pasaulinė gavyba turi padidėti iki 3,8 milijardo tonų 1985 metais, maždaug 5,6 milijardo tonų 2000-aisiais metais ir apie 8,7 milijardo tonų 2020 metais.

● Šiuo metu anglių pramonėje dirba 4,7 milijono žmonių, iš jų 2,1 milijono Vakarų Europoje ir Tarybų Sąjungoje, 2 milijonai—Azijoje, 300 tūkstančių—Afrikoje, 200 tūkstančių—Šiaurės Amerikoje.

● 1985 m. anglių pramonėje dirbs 6 milijonai žmonių, o 2000-aisiais—2,4 milijono daugiau. 2020 metų bendrasis dirbančiųjų skaičius šioje šakoje turi pasiekti 11,6 milijono.

● Taigi per artimiausius 40 metų aširas 164 tūkstančiai naujų darbo vietų, iš jų 92 procentai—devyniose svarbiausiose gamybos pramonės šalyse.

● Afrikos valstybės tiekia Prancūzijai 20 procentų jos importuojamos medvilnės, 25—medienos, 35—kavos, 85—riešutų aliejaus, Prancūzija taip pat importuoja iš Afrikos 9 procentus fosfatų, chromitų ir aluminio, 25—geležies, 30—vario, 45—mangano, 55—spalvotųjų metalų, 90 procentų—urano rūdos.

TRUMPAI APIE VISKĄ

● Iki 1970 m. iš Lotynų Amerikos šalių tikrai Meksika palaikė diplomatinis santykius su Kuba, o dabar šiame regione daugiau kaip 15 šalių yra užmezgusios normalius santykius su Laisvės sala.

● Anglijos biologai Naujosios Gvinėjos salos pelkėse aptiko didžiausią driežį iš visų, kokie tik buvo žinomi pasaulyje. Gyvūno ilgis 5,4 metro, jis turi didelius dantis ir nagus.

● Pramoniniu būdu kasmet perdirbant 908 tonų atliekų, galima gauti 300 tonų popieriaus masės (vyniojamam ir balnam popieriui gaminti), 45 tonas geležies (gabalais, kuriuos galima siųsti į liejimo cechą), 70 tonų plastmasės, 65 tonas stiklo ir 220 tonų puikių kokybės trąšų (kompostų). — įrodinėja Italijos inžinieriai. Beje, šioje šalyje iš viso per metus būna apie 17 milijonų tonų atliekų.

● 1979 m. Bendrosios rinkos šalys sunaikino 34000 tonų abrikosų, 26810 tonų kriaušių, 366295 tonas obuolių, 51702 tonas mandarinų, 94235 tonas apelsinų, 24582 tonas citrinų, 29092 tonas žiedinių kopūstų ir 18089 tonas pomidorų. Tai susiję su tuo, kad buvo įvežta daugiau, negu planuota siekiant sumažinti „Europos deyvneto“ šalyse esančias kainas.

● Afrikos finansinė padėtis toliau blogėja, valiutos deficitas 1979 metais pasiekė 8,4 milijardo dolerių, užsienio skola sudarė 26 milijardus dolerių.

● Pasaulinis prekybos laivynas 1979 metais pafyrė pačius didžiausius nuostolius per visą laivybos istoriją laikos metais. Dėl įvairių priežasčių jūroje žuvo 279 prekybos laivai, kurių bendroji talpa 2,3 milijono tonų (1978 m. — 1,4 milijono tonos).

„Laikas ir įvykiai“

Paruošė V. TYTUVA

LIAUDIES MEISTRAS

Nė viena liaudies meno paroda dabar nevyksta be 75-erių metų liaudies menininko Stasio Riaubos darbų, kurie plačiai žinomi viso pasaulio drožybos specialistams ir medžio skulptūros mėgėjams. Dar antrajame dešimtmetyje, kai liaudies meistrai atiduodavo tam tikrą duoklę religijai, S. Riauba pradėjo kurti pasaulietiškomis temomis. Vienas pirmųjų lietuvių skulptorių S. Riauba ims vaizduoti žvėris. Tačiau ypatingą svarbą jo kūryboje turi darbai tautosakos motyvais. Tai ne tik būdingi šiam menininkui kūrybiniai ieškojimai, tai ir vaisinga šiuolaikinės lietuvių skulptūros kryptis.

Daugelio parodų kataloguose šalia S. Riaubos vardo neretai minimas taip pat kitas plungietis—Justinas Jonušas.—Sužinojęs iš savo vyresniojo kolegos meistriškumu paslaptis, J. Jonušas išaugo į žinomą kaukių meistrą. Naudojamas savo darbuose neįprastas liaudies meno medžiagas—kailį, odą, audinius, jis skuria nepaprastai išraiškingas kaukes.

Nuotraukoje: liaudies meistrai S. Riauba [kairėje] ir J. Jonušas. V. Gulevičiaus nuotrauka

Prano Karlono užrašai po Lietuvą

Ar norite būti kunigu?

Būtų mane vakar paklausę: Pranai, kur kunigus Lietuvoje ruošia?—tai visgi būčiau pasakęs: Kaune. Tačiau daugiau šioje srityje neišmanau—nei kiek kunigų paruošiama, nei ko reikia, kad ten istotume mokyti, nei dar ko. Būdamas toli nuo bažnyčios šituo visai nesidomėjau. Gi dabar atsitiktinė proga apšvietė. Mat, užėjęs į bažnyčią, suradau ten istojimo į Kauno Tarpdiecinę kunigų seminariją sąlygas.

Man dažnokai tenka girdėti pikto balsus iš užsienio, priekaištaujančius, kad neva bažnyčia Lietuvoje persekiojama. Todėl anam dokumentui, parodydamas tam tikrą dėmesį, išsirašiau štai ką: "Bažnyčia laukia jaunų pagėgių kunigų, bet tik Dievo valia ir mūsų visų bendru rūpesčiu jaunieji kunigai įsiventinami.

Kreipiamės į Tave, jaunuoli! Tau nerimą kelia vienas svarbus klausimas: ko siekti, kuo būti, kaip įprasinti savo gyvenimą, kad geriau patarnavus Bažnyčiai ir Tėvynei. Daug kelių prieš Tave. Kuriou žengti?

Tarp kitų mokslo įstaigų Tau yra galimybė mokyti Kauno Tarpdiecinėje kunigų seminarijoje. Jei tavėje gilus tikėjimas ir širdyje karšta Dievo meilė, jei Tu randi džiaugsmo maldoje, jei Tu jautiesi laimingas, darydamas gerą kitiems, tada rimtai pasvarstyk šiuos Kristaus žodžius: "sek paskui mane".

Į Kauno Tarpdiecinę kunigų seminariją priimami jaunuoliai nuo 18 iki 30 m. amžiaus, doro elgesio, praktikuojantys katalikai, baigę vidurinį mokslą, atlikę karinę tarnybą arba nuo jos atleisti. Kandidatai patys atvyksta į seminariją gegužės ar birželio mėnesiais, parašo pareiškimą, autobiografiją, užpildo anketą ir pateikia dokumentus: pasa, karinį biuletį, vidurinio mokslo baigimo atestata, savo klebono charakteristiką, krikšto liudijimą ir dvi nuotraukas".

Šit kaip yra su tuo "bažnyčios" persekiojimu. Užteko užėiti į bažnyčią ir pasėmiau iš ten tiek žinių, kad va, nors šiandien galėčiau stoti į kunigus.

Karių kapuose

Kai mano kelyje pasitaiko karių kapai, pasistengiu jų neaplenkti. Galiu pasakyti, kad karių kapai visur gana vienodi. Štai pjeđestalas, ant kurio priklupeš kariuomenės. Gi va, ant vyresniojo leitenanto S. Turkovskio kapo, regis, ką tik nuskintos trys raudonos tulpės, trys didžiuliai kraujo lašai. Ir aš žinau: gal tik prieš man ateinant, gal truputį anksčiau, čia buvo žmogus ar žmonės, važiuavę ilgą kelią, kad pastovėjus prie šio kapo. Šitą žinau, nes žinau kitką: nei viena tulpė Prienuose gruodyje nepražysta.

Štai kodėl Iljino Gatvė

Nemažai gatvių gatelių Prienuose. Pagal jas neretai orientuojiesi, kokie asmenys,

šyti tie patys žodžiai: "Amžina šlovė didvyriams, žuvusiems kovoje dėl mūsų tėvynės laisvės ir nepriklausomybės 1941-1945 metais". Toliau—kapas prie kapo, kapas prie kapo... Guli kareiviai—jaunesni ir vyresni—prie paties Nemuno, gal ligtosios lemtingos dienos jiems negirdėto ar bent neregėto. Guli kareiviai Prienu miesto pakraštyje.

Ant šaltų cementinių antkapių užrašyta pavardės, vardai, tėvavardžiai, gimimo ir žuvimo tikslūs datos. Tačiau taip ne visur. Daug kariuomenės antkapių turi kitus užrašus: KAPAS NEŽINOMO KAREIVIO. Ir viskas, daugiau nieko, tik virš tokio užrašo cemente išpausta maža penkiakampė žvaigždutė. Gi ant kai kurių antkapių surandame kritusiųjų nuotraukas. Iš to, beje, kone tiksliai gali pasakyti, kad štai čia, prie T. Sipekovo ar A. Geleševičiaus kapų stovėjo jų artimieji. Liūdėjo, prisiminė, su pagarpa ir dėkingumu žūrėjo į Prienu moksleivius, padėjusius surasti kritusiųjų kapus jų artimiesiems. Gi va, ant vyresniojo leitenanto S. Turkovskio kapo, regis, ką tik nuskintos trys raudonos tulpės, trys didžiuliai kraujo lašai. Ir aš žinau: gal tik prieš man ateinant, gal truputį anksčiau, čia buvo žmogus ar žmonės, važiuavę ilgą kelią, kad pastovėjus prie šio kapo. Šitą žinau, nes žinau kitką: nei viena tulpė Prienuose gruodyje nepražysta.

vykiai mūsų krašte, mūsų visos šalies istorijoje, pasakyčiau, varinėjo ar varinėja gyslomis kraują. Štai kai kurių gatvių pavadinimai: Žemaitės, Jaunosios Gvardijos, Tarybų, Marytės Melnikaitės, 4-rių komunarų, Komjaunimo, Statybininkų, Pionierių... Visų, aišku, nesuminėsiu, ir netgi nėra reikalo tai padaryti. Tačiau, kuomet išėjau į gatvę, pavadinta Iljino vardu, ilgai sukau galvą ir nieko jėje nesuradęs, pasidėjau ką nors pasiteirauti, kodėl ši pameumė bėganti gatvė vadinama—Iljino? Tačiau to padaryti neprireikė, nes atėjęs į karių kapus, ant vieno antkapio suradau užrašą: ILJINAS V. 1925-1944 m.

Viskas aišku. Tai Prienu žemėje kritusio kareivio vardu pavadinta viena miesto gatvių. V. Iljino tuomet buvo 19 metų. Tik devyniolika!

Atleisk, kareivi, kad aš tik dabar sužinojau, kodėl Prienu viena gatvė pavadinta V. Iljino vardu.

Prisimins visam gyvenimui

Prisėdau ant šalto akmens. Aš, regis, iš anksto tikėjau šia surasti ir kapus, kurių tiesiogine žodžio prasme gal ir neteisinga vadinti kariuomenės kapais. Nors, nors... Et, bene dabar pasakysi, kaip teisingiau. Į žmones šaudė ne tik frontuose, šaudė ir į tuos, kas pirmieji suko į naują gyvenimą, buvo kitų priešakyje. Tegu be milinių, be antpečių, be šaltų, bet visgi jie stovėjo kovos už naują gyvenimą pozicijose. Čia, Prienu karių kapuose, nuo 1946 m. sausio 16 d.

išlįsi pirmasis Prienu vidurinės mokyklos komsorgas Pranas Bubnys, nuo tų metų gegužės 9-osios dienos—kitaš tos mokyklos komsorgas Vaclovas Kazla. Nuo tų metų rugsėjo 17 dienos—LLKJS Prienu apskrities komiteto antrasis sekretorius Juozas Jusys. Toje pačioje kapų eilutėje suguldyti Prienu valsčiaus komsorgas Vaclovas Kucys, komjaunuoliai Konstancaja Burneikaitė-Bagdanavičienė, Vytas Mačiulynas, Kazys Sumaszkas.

Praeis metai, daug metų, o šie kapai niekuomet niekuomet neleis užmiršti, nes ant kiekvieno antkapio giliai įsprauti tie patys trys žodžiai: NUZUDYTAS BURZUAZINIŲ NACIONALISTU.

Praeina metai, dešimtmečiai, o pėdos lieka, lieka... Toks atminimas pokario metu.

Vietoj kojinių—bankas

Buvo laikas, kuomet ir man pačiam reikėjo rūpintis rajono vaizdine agitacija. Žinau, kiek bėdų lydi ši darba, kiek įvairiausių nesklandumų, bet dabar viso to lyg ir nebuvę. Ogi pats pasidariau priekabesnis, pastebiu, kas yra ir ko nėra, samprotauju, kas dar galėtų būti. Žodžiu, parodyti pirštu ar pasukti liežuvio kur kas lengviau, negu, sakysime, įruošti rajono geriausiųjų žmonių Garbės lentą. O kad šis darbas reikalingas, regis, apie tai gal ir kalbėti netinka.

Įėjęs į rajono vykdomojo komiteto vestibulį ir nieko dar ten nesutikęs, jau žinojau, kad praėjusiais metais rajono gyventojai banke turėjo 39 milijonus 778 tūk-

stančius rublių. Tiesa, nereikėtų suprasti, kad visas santuapas dabar gyventojai patiki bankams. Dar visgi ir kojines kai kur ir kai pas ką vietoj banko! Beje, pravartu pastebėti, kad nuo 1976-ųjų metų iki 1979-ųjų, tai yra per tris metus Prienu rajono gyventojų indėliai banke išaugo daugiau kaip 10-čia milijonų rublių. O indėlininkų skaičius padidėjo nuo 18.537 iki 22.270.

Visa ši informacija iš vaizdinės agitacijos stendo, kuri, kaip paminėjau, aptikau vykdomojo komiteto vestibulyje. Beje, iš jo sužinai ir dar daug ko—kad 1978 metais rajone pensijas gavo 10.493

žmonės, kad iš vienkiamų gyvenvietės kasmet perkeliama apie 100 sodybų, kad rajone yra apie pustrėčio tūkstančio lengvųjų automobilių ir t. t. Stendas rodo, ką prieš trejetą metų turėjo ir ką dabar turi rajono pramonė, žemės ūkis, kultūra, švietimas, sveikatos apsauga, na ir kitos kai kurios liaudies ūkio šakos. Taigi lygini skaičius ir suvoki žingsnis po žingsnio vis toliau tolstame nuo tų laimėjimų, kuriais taip neseniai dar didžiavomės. Šiandieną jie pranokę vakarykščius, šiandieną jie gerokai didesni. Dienos vietoje nestovi!

KALBA VAIKAI

Pastebėjęs danguje priešplinį mėnulį, vaikas sunerimė:
—Kazkas mėnulį prakando.

Truputį pagledojusi, papūgėlė nutilo.
—Tylli, turbūt žodžius užmiršo.

R. MIKULEVICIENE

● Močiutė, skubėdama į parduotuvę, paliko berniuką vieną. Kad jis nenuobodžiautų, padavė mažytes žirklutes ir pamokė, kaip iškirpti iš popieriaus snailę. Oržiusi rado berniuką tyliai sėdintį ir laikantį suspaustą kairiosios rankutės smilgį.

- Iškirpail!
- Truputį.
- Skaudėjol!
- Labai.
- Verkeil!
- Ne, parduotuvė toli, ir tu nebūtom išgirdusi.

● Rugsėjo pirmąjį Saullukas mokėsi pasakytį eilėraštį. Namie kartodamas stebėtojo ties eilute: „Spindil mėlynas dangus“ ir susirūpinęs klausia:
— O ką man sakyl, jei bus apsiniaukę arba li!

E. BRUZIENE

"Tarybinė Moteris"

1940—1980

Artėjant Tarybų valdžios Lietuvos atkūrimo sukakčiai

Užkopkim į Gedimino kalną. Pažvelkim į tolin nusidriekiančius baltamūrius kvartalus, taip gražiai miestą supančius miškelius, mėlyną Neries vingį. Ir papėdeje, vingriose senamiesčio gatvelėse, ir ten, kur strėlėmis sauna į toli platus prospektai, verda gyvenimas.

Miestas visada kaip ant delno, Vilnius šiandieną su džiaugsmu gali valandų valandas pasakoti, kas naujo ir gero gražiojoje Tarybų Lietuvos sostinėje.

Ne vienas senųjų vilniečių prisimena, kokias žaizdas miestui padarė hitlerininkai. Keturiasdešimt procentų namų buvo sugriauta. Griuvėsių krūvomis buvo paversti viešbučiai, muziejai, bibliotekos, kino teatrai, dauguma gydymo įstaigų. Keturi tiltai per Nerį nebejungė kranto su krantu. Neveikė vandentiekis, elektrinė... Mieste 1944 m. tebuvo 110 tūkstančių gyventojų.

Tačiau Tarybinės Armijos išlaisvintas miestas buvo gyvas. Jis, kiek tik turėjo jėgų, ėmėsi kurti ateitį. Jam padėjo kiti Tarybų Sąjungos miestai, broliškos respublikos, savo negausių pokario išteklų dalį skirdamos Tarybų Lietuvos sostinei atstatyti.

Trūko statybinių ir statybinių medžiagų. Tada į miesto gatves, skverus išėjo

Vilnius žvelgia į ateitį

visi — studentai, darbininkai, moksleiviai, tarnautojai, namų šeimininkės, į kursus atvykę mokytojai. Buvo įsipareigota, kad kiekvienas 50 laisvalaikio valandų skirs Vilniaus sutvarkymui. Greitai įsipareigojimas buvo viršytas, ir Marytės Melnikaitės fabriko komjaunuoliai pakvietė jaunimą — dirbsime po 100 valandų!

Iki 1948 m. rugpjūčio vilniečiai jau buvo dirbę talkose 1 230 800 darbo valandų. Plytos iš griuvėsių, rūpestingai nuvalytos, vėl grįžo į miesto kūną. Vėliau buvo pranešta, kad tais metais sostinėje pasodinta 16 700 šytais, ir Marytės Melnikaitės fabriko komjaunuoliai pakvietė jaunimą — dirbsime po 100 valandų!

Visai kitaip šiandieną dirba statybininkai. Industrialiniai statybos būdai, mechanizmai leidžia statyti greitai ir gerai.

Tarybinis gyvenimo būdas, broliškų respublikų pagalba — štai ta jėga, kurios dėka pokario metais visos Vilniaus įmonės buvo rekonst-

ruotos ar naujai pastatytos. 2,2 milijardo kapitalinių įdėjimų, plius žmonių trisus ir meilė miestui grąžino Vilniui jaunystę, jis sutviskėjo nauju iki šiol neregėtu grožiu. Pokario metais mieste nutiesta 300 kilometrų gatvių, pastatytos 56 bendrojo lavinimo vidurinės mokyklos, 135 lopšeliai-darželiai, 8 naujos ligoninės, turinčios 4,4 tūkstančio lovų, 7 poliklinikos, 12 kino teatrų ir t. t.

Kiek buvo džiaugsmo, kai 1946 m. kovo 16 d. pradėjo kursuoti autobusas maršrutu „Geležinkelio stotis — Zvėrynas“. Šiandien sostinėje yra 40 autobusų maršrutų. Sumanius visais jais pravažuoti, susidarytų 900 kilometrų. Per metus mieste kursuoja autobusai perveža 100 milijonų gyventojų. Troleibusų linijos miestą išraižo 300 kilometrų vingiais. Jais per metus pasinaudoja 182 milijonai žmonių.

1968 m. Žirmūnų gyvenamojo rajono kūrėjai ir statytojai pelnė TSRS valstybinę premiją. 1974 m. visus nu-džiugino už Lazdynus gauta Lenino premija. Šiandien

žmogui reikia ne vien stogo virš galvos, bet ir visų patogumų bute, gražaus kiemo, akį džiuginančio vaizdo pro langą.

Dabar daugiausia įkurtavijų šeškinėje. Netrukus važiuosime sveikinti naujūkurį į Justiniškės. Manoma, kad šio šimtmečio pabaigoje daugiausia vilniečių gyvens Pašilaičių rajone. Jis ilgam nubrėš šiaurines Vilniaus ribas.

Ir jei šiandien visuomeninis miesto gyvenimas labiausiai verda senojoje miesto dalyje, tai XI penkmetyje palaiptisni persikels į Šnipiškės. Seni, susidėvėję namai bus pakeisti moderniais visuomeniniais pastatais, čia įsikurs įstaigos, parduotuvės.

Išplėtas baltus sparnus, Vilnius eina ateities pasitikti.

Šiandien gyvenimas reikalauja, kad savo jėgas dvigubintumėm, trigubintumėm, pasitelkdami mokslo, technikos pasiekimus. O Vilnius — tai respublikos mokslo centras. Vienuolika Lietuvos TSR Mokslo Akademijos institutų, šešios aukštosios mokyklos, kurios studijuoja 32

Vilniečiai sostinės atstatymo talkoje. 1948 m. rugpjūtis. Nuotrauka iš Lietuvos TSR centrinio valstybinio kino-foto-fonodokumentų archyvo.

tūkstančiai jaunuolių. Vienas po kito Mokslo Akademijos institutai persikelia į naująjį mokslo miestelį šiaurinėje miesto dalyje. Jau susiformavo sveikatos miestelis Santoriškėse, studentų miestelis Antakalnio gale.

Sostinėje artimiausioje ateityje naujų pramonės objektų beveik nebebus statoma. Didžiausias dėmesys bus skiriamas gamybos modernizavimui. Tai žymiai palengvins darbą, jis taps švaresnis, našesnis.

Siemė Vilniuje gims 500-tūkstantasis gyventojas. Kokią šeimą aplankys šis džiaugsmas, dar nežinome. Bet visi laukiame. Nes kuo

didesnė šeima, tuo daugiau šypsenų, tuo daugiau patirtos laimės. Taip pat ir miestete.

Vilniuje šiandien gyvena 92 tautybių žmonės. Ir visus juos jungia pagarbos vienu kitiems jausmas. Ši dar — tarybinio gyvenimo laimėjimas.

Vilnius ruošiasi didelei šventei — Tarybų valdžios Lietuvos atkūrimo keturiasdešimties metų metinėms. Vilniečiai ir sostinės svečiai mato, kiek daug per šiuos tarybinio gyvenimo metus padaryta. Ir bus daroma dar daugiau.

Danguolė REPŠIENE
"TIESA"

Gražus mūsų Vilnius!

Ch. Levino nuotrauka

KANADOS ŽINIOS

Montreal, Que.

NE LIETUS NESULAİKĖ

Sūnų ir Dukterų, ašalpinės draugijos išvažiavimas-piknikas, ruoštas 15 d. birželio, nežūrint, kad visą dieną ir oras buvo šaltas, pavyko gerai. Rengėjai nesitikėjo, kad tiek daug suvažiuos draugijos gerų patriotų, narių ir nenarių. Buvo keletas ir jaunuolių.

Visi džiaugėsi, kad valdyboje dirba ir du jaunuoliai, tai advokatas Rudinskas ir energinga draugijos darbuotoja J. Gurklėnė.

Piknikė turėjome dvi viešias torentietes, tai sesutės B. Janauskienė ir J. Narusevičienė, kurios anksčiau gyveno Montreale, tai čia su buvusiais draugais atnaujino senas pažintis.

Pirm. M. Gudas padėjo šeimininkei V. Vekterienei, kuri leido pasinaudoti jos gražia vasarviete, dėkojo visiems už atsilankymą ir pakvietė viešias torentietes tarti žodį.

Pikniko pamarginimui, buvo gausi lioterija, kuriai išlaimėjimus buvo suaukavę

atsilankiusieji ir pikniką; taipgi muzikantas P. Meškėnis palinksmo pagrodamas. Visi dalyviai važiavo su gausiomis vaišėmis.

Šiam piknikui suruošti daug pastangų įdėjo J. Braknys, J. Gurklėnė ir Ch. Juškas.

Šiuo laiku išvažiavimus suruošti, tai nėra lengvas darbas, nes trūkumas mašinos. Vieni jau dėl nesveikatos negali vairuoti, o daugelio nėra gyvųjų tarpe. Bet rengėjų didelėmis pastangomis, tie sunkumai buvo nugalėti. Bilietų platinime gražiai darbovosi J. Gurklėnė, jai talkino L. Urbanavičiūtė.

Jau seniai mūsų tarpe nesimato nuosirdaus tautiečio—St. Pečiulaičio. Jis sunkiai serga ir paguldytas į Cabriny ligoninę.

Pas B. ir M. Salčiūnus iš J. A. V. yra atvykęs M. Salčiūniūnės brolis, o už dienos kitos atvyks brolienė su mergaitėmis. Jie čia kurį laiką pasisvečiuos. P.

Ir vėl nieko neišėjo

Jau pripratome, kad kasmet pirmaisiais tėvų žemėje—Tarybų Lietuvoje—vieši grupė moksleivių iš lietuviškosios gimnazijos Vokietijos Federatyvinėje respublikoje. Taip buvo užpernai, pernai, taip įvyko ir šiemet. Julijos Mušinskienės rašyns "Sakau: iki pasimatymo..." ("Gimtas kraštas" Nr. 21. 1980 m. gegužės 22 d.), ir gausiai paskelbtos jaunųjų svečių nuotraukos džiugiai rodo, kiek džiaugsmo, šviesių minčių išsivijęs jaunimas surandą tėvų žemėje.

— Ir Universitetui, ir Vilniui, ir Lietuvai aš sakau: iki pasimatymo. Drįstu taip sakyti, nes vilniūs, kad ši mano kelionė ir tėvų gimtinė—pirma, bet ne paskutinė. Mano svajonė dabar—lietuvių kalbos kursai Universitete,—pasakė čikagietė Daina Kamantaitė.

Arba štai vėl Rūtos Morūnaitės iš Kanados Hamiltono miesto žodžiai:

— Mano tėvas—lietuvis, aš—lietuvaite. Būdamą čia (vadinas, Tarybų Lietuvoje—Pr. P.) šita kažkaip tikrai pajutau. Labai norėčiau atvažiuoti į Vilniaus universiteto kursų mokyti lietuvių kalbos.

Kas išsivijoje ir save žvelgia dar kaip ir lietuvius, kas dar sąžiningai save priskiria lietuvių tautai, tie tik džiaugiasi, savo vaikuose pajutę atgijant kažką labiau tautiško, lietuviško, pajutę juose atsiradusią aistrą pažinti kraštą, vadinama Lietuva. Ir štai, prisiglaudę prie savo tautos, jie girdi, jaučia jos sielą ir pasako kaip, pavyzdžiui D. Kamantaitė: "Išpuzdžių gausybė, turbūt galėčiau knygą parašyti. Ypatinčiai patiko žmonės. Ypatinčiai. Labai nuosirdūs, vaishingai. Gal jau ir per daug vaishingi!.."

Nelinksmą pagalvojus, kad nemaža dalis mūsų išsivijos tiek pikta, kad net savo vaikams neliečia pasišūri, kokia ji, toji mūsų Lietuva, ir lietuviybė tikrovėje. Būdami žodžiais ištikimi lietuviybė išsivijoje, faktiškai ją smaugia savo pačių rankomis.

Teisybė, atidžiau pasizvalgus po išsiviją, regi ir nemažą šviesą. Juk kuomet—paskykitė!—nebuvo baugina-

mi, prakeikiami, šmeižiami kelionių ir Lietuvos organizatoriai ar jų dalyviai? Gi šiemet viso šito ypatingai daug. Tačiau žmonės vistiek mina kelius į Lietuvą ir paskui džiaugiasi, kad savo pačių akimis pamatė, širdim pajuto Lietuvos ir lietuvių rūmą. Gražu, kad šita patiria ir apie tai džiugiai pasakoja mūsų jaunimas. Tik įdomu dar pastebėti, kad grupėje moksleivių iš VFR, viešėjusių Tarybų Lietuvoje, kai kurių pavardės rodo, kad jų tėveliai kitiems to daryti nerekomenduoja. Kas tai—vaikai neklauso tėvų ar apsimetelių diplomatija?

Meš džiaugiamės mūsų visu tautiečių, ypač jaunimo, kelionėmis į Lietuvą ir nusišypsme, matydami, kad šio proceso negali sustabdyti jokie bauginimai—visos draudimo rezoliucijos, visa nusišveikėlių prieš Tarybų Lietuvą spauda. Pr. Peleda

KIEK BUS GYVENTOJŲ LENKIJoje?

Lenkijos vyriausioji statistikos valdyba paskelbė, kad iki 2000 m. Lenkijoje gyventojų gausis sparčiau, negu buvo manyta. 1980 m. padangės 0,6 mln. gyventojų, o 2000 m. — 2,3 mln. gyventojų. Tai 2000 m. Lenkijoje gyvens apie 41,2 mln. žmonių, o ne 38,9 mln. [1978 m. viduryje buvo 35 mln.].

Pakis ir amžiaus struktūra. Manoma, kad 7—14 metų jaunimas 2000 m. sudarys 33% visų gyventojų, iki 27 metų — 31%. Šis „perteklius“ neturės įtakos aukštojo mokslo sistemai, tačiau pradinio mokslo sistemą reikės pildyti. Iškilis problemų, steigiant naujas darbo vietas, nes dirbančio jaunimo [18—29 metų] bus 0,7 mln. daugiau negu tikėtasi.

ARBATOLIŲ KRUSA

Sudžiūvusių arbatos lapų smulkios dalelytės, viesulo pakeltos nuo žemės, tikriausiai yra priežastis krušos, dažnai sumalkinamos dešim. Kario rityje [kanjū]. Ši ritis yra į rytus nuo Viktorijos ežero, klimatinės šios vietovės sąlygos labai tinka arbatolėms auginti, tačiau per metus iki 132 kartų [beveik daugiausia pasulyje] čia krinta kruša. Amerikiečių mokslininkai, bandydami patikrinti šį reiškinį, stebėjo arbatolių lapų dulkes specialioje klimatiniame kameroje ir nustatė, kad jos yra krušos gūdelių kristalizacijos branduoliai.

IŠ SENŲ ATSIMINIMŲ

Kada brolis negrižo iš darbo

ALISE JONIKIENĖ

Gyvenome tuomet mažam angliakasių miestelyje Marquette, Illinois. Dabar turbūt ir ant žemėlapių to miestelio nerastum. Vienatinė angliakasykla seniai užsidarė ir gyventojai didžiulioje išvažiavime išėjo į kitus miestus. Betgi tas miestelis buvo netoli nuo kito, kurį dar ir šiandien ne vienas lietuvis prisimins, kad atvykęs iš Lietuvos ten pirmiausiai pateko.

Mūsų šeima susidėjo ir tėvo, motinos, brolio, devyniais metais už mane vyresnio, ir manęs. Turėjome vieną inamį Juozą Čiučiurskį (tikra pavardė Teršėlkis, tik tulpas sumetimais pasivadinęs Čiučiurskiu). Dirbo su tėvu vienoje angliakasykloje.

Brolis, dar nesuėjęs penkiolikos metų, su tėvu pradėjo lysti į žemės gelmes ir kasti anglį, mesti į vagonėlius ir pasikinkęs mulą (tam tikros veislės arklys) vežti iš kasyklos į viršų.

Vieną vakarą tėvas ir Čiučiurskis, jau apsprause, sėdi prie stalo. Vakariene jau seniai paruošta, tik laukė brolio pareinant iš darbo. Motina nervuojasi... gal kas atsitiko. Kas penkios ar dešimt minučių bėga prie durų. Nors jau visai tamsu, bet akis įbėdus, žiūri pro duris ar kas neatina takeliu... gal jis pats ar gal kas kitas ateina su kokia žinia apie jį. Siunčia tėvą apžiūrėti tvartą. Tėvas grįžęs praneša, kad karvė ir veršiuskas jau tvarte; reiškia, brolis, kaip kas vakaras, jau parvedęs juos iš ganyklos. Bet kur jis pats? Kodėl nepareina?

Pagalčiau vyrui neiškendžia, prašo vakariene. Motina sūdeda maistą ant stalo, bet pati nevalgo... braukia ir braukia nesulaikomas ašaras. Tėvas prisimenia, kad netaip seniai brolis prasitaręs jog jis angliakasykloje nebeboris dirbti. Iš tiesu, darbas sunkus, ypač tokiame paaugliui. Pareidavo ir nei veido nenusiprause, būdavo krinta, krisdavo skersay lovą ir tuoj knarkia. Tik kiek nusnūdęs, visas nusimadom ir valgo motinos jau atšildytą Bėga diena po dienos. Brolis negrižta. Neaidi motinos švelnus, tvirtas balsas, neskamba vargonai, kuriais tėvas, jai akompanavo dainuojant senas liaudies daineles ar giedant bažnytines giesmes. Nors tėvas iš tų "šventų" giesmių juokus krėtė, visgi neatsisakydavo motinai su vargonais pritarti ir pats kaip vargonininkas kartu pageidoti.

Mūsų namą apima vien tik liūdės. Motina ir dienos metu laiks nuo laiko prie stalo ar prie lovos priklaupsi varsto savo ilgą rožančių; meldžia dievo saugoti jos vienatinį sūnelį nuo visokio pavojaus. Tėvas parėjęs iš darbo, pavalgo vakariene ir rankas už nugaros susikeičęs, tykia vaikščioja po kambarius. Net ir Čiučiurskis kalba tik patydomis lyg būtų šermyse.

Gaunam žinia apie broli

Prabėgus apie aštuonioms mėnesiams vieną gražią dieną atbėgo brolio draugas, žuvininko sūnus. Jis susijaudinęs, kažką rankoj laikydamas, motinai sako: "Gavau laišką nuo Juozo. Jis prašo, kad paklausčiau ar gali grįžti namo".

Ilgiau nelaukus, motina priejuostu nusibraukus džiaugsmo ašaras, pratraukia jo kalbą. "Gavai laišką? Juozas gyvas? Kur jis? Greit rašyk, tegul tuojau grįžta". "Juozas rašo iš Peoria,

Illinois. Jis sveikas, tik labai išsiilgo jūsų visu. Aš jam tuoj parašysiu ir liepsiu grįžti".

Tą pasakęs berniukas nubėgo.

Motina net svyrudama grįžo į virtuvę. Iš susijaudinimo ji jautėsi tokia silpna, kad, rodos, parkris nepasiekusi kėdės. Staip taip pasiremdama tai už kėdės, tai už stalo ir gerokai apsverkus, atsisėdo ir pagaliau susitvardė. Pasėdėjęs apie pusvalandį, pažvelgusi į laikrodį, ji pamatė, kad jau laikas kaitinti vyrams vandenį. Pabandžiusi pečiuje žarijas ir užmetus daugiau anglies, ji bėgo parnešti iš šulinio vandens ir ant pečiaus jau užkėlus statinę, ji pripylė ir pradėjo galvoti apie vakariene.

Tas viskas, bent laikinai, nukreipė jos mintis nuo ką tik pergyvento sukrėtimo. Susikaupti likusias jėgas, ji trūsiusi, laukdama tėvo pareinant iš darbo. Pasitiks ji su linksma naujiena. Bet aš panorau pirmiausiai tėvui tą žinią pranešti. Išėjus į kiemą, laukiu jo.

Bet tą vakarą tėvas parėjo daug vėliau. Pasišaukusi mane motina liepė sėsti ir kartu su Čiučiurskiu valgyti... laukti ilgiau nebegalima. Nežinia, kada gali pareiti. Bet pati nevalgo. Besitriūsdama apie stalą, tyliai, pašnibždomis sau kalba: "Juozelis gyvas... Juozelis gyvas!"

Mums baigiant vakarienių, pareina ir tėvas, suvargęs, išalkęs. Pasikabinęs ant vinies švarką, marškinius ir mainierio kepuraitę, jis atsiklaupęs prie kubilio išsiprasia plaukus ir sausindamas pasaukia motiną nuprausti nugarą. Ji skubiai pribėgus jam dar beklupuojant nuprasia ir sausai nušlosto nugarą, vis stovėdama šalia jo laukia, kol tėvas nusipraus krūtine.

"Ko čia stovi, motina?" klausia tėvas. "Dabar aš pats baigsiu nusiprausti".

Kada tėvas jau rengiasi nusimauti kelnes ir sėsti į kubilą, motina jį sulaiko, sakydama:

"Povil... nebeiškenčiu... turiu tau pranešti gerą naujieną. Juozelis gyvas... tikrai gyvas ir greit žada sugrįžti pas mus".

Tėvas, lyg nenorėdamas tikėti, akis išplėtęs, klausia: "Sugriš? Kur jis? Kas tau sakė?"

"Jo draugas Pranas. Jis ir laišką man parodė. Laišką jis prašo Prano pasiteirauti, ar jis gali grįžti. Matyt, jis mano, kad išbėgdamas yra užrūstinęs mus ir kad mes jo nepriimsime."

Šitiek pasakius motina rankas užmetus tėvui ant pečių tiesiai į akis žiūrėdama, vėl kartoja.

"Tikrai, Povil... Juozelis gyvas... gyvas". Skubėk baigti praustis, eisime pavalgyti".

Tėvas nerodo džiaugsmo. Visas nusiprauseš, tėvas pavalgo vakariene ir nuėjęs miegamąjį, krenta lovon. Jau ir džiaugsmui tą vakarą jėgų nebėra. O miegui irgi mažai laiko. Greit vėl teks keltis ir vėl leistis giliai į žemę. Ilgesniams pokalbiui laiko nėra.

Sekančią dieną tėvas pareina kiek anksčiau. Vakariene valgome visi kartu. Prasiideda vėl šnekta apie brolio grįžimą. Tėvas kad kaip nerodo tiek entuziazmo, kiek motina. Kad jis jo pasiilgo, nei kalbos negali būti. Liepia motinai jį pasitikti su geriausiai paruošta vakariene. Bet lyg giliai susimąstęs, jis sako:

Parvažiuos tai parvažiuos. Bet ką darys parvažiuojęs? Kasykloj dirbti nenori. O kurgi gaus kita darba? Viršutinių čia nėra. (Viršutiniai vadino darbus, kurie ne po žeme) Kada bus vyras... norės ir apsigvisti. O iš mūsų pasipirties jį negali tikėtis. Gal vestuvėms kokį paršelį galėtume paskersti, tai ir viskas."

Motina nemėgusi už alktinės, tėvą ramina: "Nesirūpink... viskas išeis ant gero. Tik džiaukis, kad grįžta!"

Pabaiga sekanciam num.

"LAISVET" IŠ KAPSUKO

Net lietus nenutraukė dainos

Dirigentai sveikina choristus.

Groja jungtinė kaimo kapela.

Dainuoja kapsukietės.

V. Gulmano nuotr.

S. m. gegužės 31 d. Jurbarkė įvyko zoninė dainų šventė, kurioje dalyvavo ir gausus būrys saviveiklininkų iš Kapsuko miesto bei rajono. Šventės organizatoriai padėjo tikrai daug trūsio ir pastangų, kad ji sklandžiai praieitų.

Pirmiausiai apie tai, kas yra zoninė dainų šventė. Tokios rūšies renginiai yra lyg ir sumažinto maštabo respublikinė dainų šventė. Visa respublika yra suskirstyta zonomis, į kurias suvažiuoja joms priskirtų rajonų choral ir kaimo kapelos. Čia jau laukia būsimieji dirigentai, kurie pataiso kai kuriuos netikslumus ir po to praveda visą būsimos respublikinės dainų šventės repertuarą.

Tokia priemonė leis iki minimumo sumažinti repetecijų skaičių Vilniuje, kadangi tokią masę išlaikyti yra taip pat didelė problema.

Generalinės repetecijos metu, esant labai šiltam orui, choral, mano nuomone, skambėjo tikrai gerai, pakiliai. Čia reikalinga paminėti B. Dvariono ir L. Stepanausko "Zvaigždutė", aranžuota vaikų chorui, J. Gudavičiaus ir Ks. Sakalausko (Vanagėlio) "Kur giria žaliuoja", kuri, diriguojant LTSR nusip. meno veikėjui, prof. A. Jozėnui, nuskambėjo didingai. Na, o mūsų dainų daina J. Naujalo "Lietuva brangi" energingai LTSR nusip. meno veikėjo A. Krogerto motų dėka nuskambėjo, nuvilnijo panemumais. Daug dar galima būtų rašyti, bet reikalinga pradėti ir galus rausti. Juk nekaltėjau dar apie jungtinę kaimo kapelą, kuri taip sutrenkė, kad visi net aiktelėjo.

Pati pagrindinė šventė, viską nušlifavus, turėjo įvykti vakare, 19 val. Visą kruopščiai parengtą renginį gerokai apgadino prasidėjęs

lietus, pliaupęs visą laiką. Bet mūsų šaunus saviveiklininkai nepasimetė, kad ir po skėčiais, jie vistiek išdainavo visa repertuarą iki galo. Net blogas oras nenutraukė dainos. Žinoma, efektas buvo ne tas, kaip prieš piet, nes balsai atsimušdavo į skėčius, o į pučiamųjų orkestro dūdas buvo pribėgę vandens, bet didvyriškai ištvėrė iki galo. Na, o kaip įdomu buvo žiūrėti, kada lietui lyjant, saviveiklininkai ant rankų mėtė dirigentus (tokia sena tradicija), pamiršę nepalankią orą.

Labai malonu buvo išgirsti per mikrofoną režisierės balsą, kad Kapsuko saviveiklininkai yra drausmingi, už masišką dalyvavimą gavo gražų prizą.

Nepaisant nepalankių atmosferinių sąlygų, šventė praėjo gerai ir jubiliejinė šventei pasiruošta pakankamai tvirtai. Belieka tikti viską tvirtinti ir neatsileisti.

V. Gulmanas

PASAULIO KALBOS

Prieš keletą dešimtmėčių niekas negalėjo tiksliai pasakyti, kiek pasaulyje kalbų. Naujaisiais duomenimis, kaip teigiama VDR išleistoje knygoje „Handbuch der Linguistik und Kommunikationswissenschaft“, šiuo metu žinoma 5651 kalba. Tai beveik dvigubai daugiau, negu buvo nurodoma iki šiol.

Iš jų daugiau kaip 1400 dar galutinai nepatvirtintos savarankiškomis kalboms arba yra jau išmirusios. Tai beveik 250 Australijos kalbų, kuriomis šneka tik apie 40 tūkst. žmonių [Australijos aborigenai verčiami kalbėti angliškai]. Daugelis iš 170 Sieraus Amerikos kalbų, moka tik seni indėnai. Jų kalbai ir anūkai jau kalba angliškai. Daugiausia kalbų — 1010 — yra Papua-Naujojoje Gvinėjoje ir Vakarų Iriane, Nigerijoje kalbama 280 kalbų, Himalajuose — 160, kalnuotose Indokinijos srityse — 180 kalbų.

Iš 4200, savarankišku kalbų tik 500 gerai ištyrinėtos, apie 1500 visai netirtos, daugiau nei 3/4 visų kalbų neturi rašto, gramatikos.

Gamybinis baldų pramonės susivienijimas "Kauno baldai"—vienas geriausių Lietuvos baldų pramonės imonių kolektyvų. Pastaruoju metu kauniečiai sėkmingai įvykdė užsakymus pagaminti baldus Suvažiavimų rūmams Maskvoje, Lenino memorialui Uljanovske. Dabar jie savo produkciją siunčia viešbučių kompleksui Izmailove, kur gyvens Olimpiados-80 svečiai.

NUOTRAUKOJE: naujasis svetainės komplektas "Putinas". V. Gulevičiaus nuotr.

MIAMI, FLORIDA

Birželio 15 d., po ilgos ir sunkios ligos, mirė Jonas Daugirda, sulaukęs 85 metų amžiaus. Jis buvo gimęs Lietuvoje.

Į Ameriką Daugirda atvyko 1913 metais, į Lowell, Mass. ir ten gyveno iki išėjo į pensiją. Jis ilgus metus dirbo vilnų išdirbystėje.

Susipažinęs su pažangieji Uršule Jankauskaite, jie susituokė 1916 metais. Sulaukę pensijos, persikėlė nuolatini gyvenimui į Miami, Florida. Čia su žmona darbovo L. S. Klube ir kaip baro prižiūrėtojai.

Velionis visą laiką priklausė pažangiųjų organizacijų judėjime. Jis rašinėjo korespondencijas "Laisvei" ir "Vil-

niai". Jis buvo abiejų laikraščių vadininkas. Abu Daugirdai priklausė Miami Aido chore. Jis ėjo LLD 75 kuopos sekretoriaus pareigas, buvo L. S. K. narys ir daug jame dirbo, kol sveikata leido.

Jonas per du metus sunkiai sirgo, buvo žmonos priežiūroje. Nuliūdime liko žmona Uršulė, sūnus Juozas, duktė Joan, septyni anūkai ir trys proanūkiai. Jo palaikai sukremuoti.

Birželio 14 d. mirė Jonas Stevensonas, sulaukęs 87 metų amžiaus. Liko žmona Rožė, trys sūnus, viena duktė ir kiti giminės. Palaidotas Miami Park kapinėse.

N. Iešmantienė

Boston, Mass.

NEPATAISOMAI SUZEISTAS, BET NEPASIDUODA

Per kelis metus John Regan pergyveno septynius užpuolimus savo vaistinėje, West Roxbury, prarasdamas tik narkotikus ir nedideles sumas pinigų.

Kovo 18 d. du vyrai įsibrovė į jo vaistinę, nors joje buvo du darbininkai ir 8 pirkėjai. Jie įsakė visiems gulti ant grindų, o Reganą užkomandavo, kad supiltų pinigų ir narkotikus, kurių vertė buvo virš \$1,000, į maišą. Jis nespriešino, darė ką jie liepė, bet imdami iš jo maišą, šovė jam į krūtinę ir kulka perėjo per plautį, kėpenis ir nugarkaulį. Jis suparaližuotas.

Tik prieš kelias dienas Reganas išvažiavo iš Veteranų ligoninės ant ratakų.

Savo draugams Reganas sako: Nepasiduosiu. Dar reikia lankyti ligoninę per mėnesį, o paskiau aš su savo žmona parduosime namus ir pasistatysime vieną namą su visais pagerinimais netoli parduotuvės (vaistinės), kurioje dirbsiu.

Mažai yra vaistinių, kuriuos nebūtų apilęštos, tik ne visos taip žiauriai nukentėjo kaip Reganas.

Elizabeth Repshis

Klaidų atitaisymas

Mano straipsnyje "Moteris sudrumstė turtuolių ramybę", tilpusiam "Laisvėje" gegužės 20 d., įsiskverbūsios net 3 klaidos.

1. Straipsnyje pasakyta: "Jeigu šiandien prie to palociaus vartų nesėdi bernakis kepurė tarp kojų pasidėjęs ar neprašo išmaldų? Jei ne, tai jo reikia ieškoti kitur".

O turi būti tiksliai vienas sakinytis ir skambėti taip: "Jeigu šiandien prie to palociaus nesėdi berankis tarp kojų pasidėjęs kepurė ir neprašo išmaldų, tai jo reikia ieškoti kitur."

2. Eilėrašcio dvi paskutinės eilutės skamba:

"Vandeno lašeliai gėlės
aptaškytos,
Varduoja, žydi burin
sudarytos."

O turi būti:
"Vandeno lašeliai gėlės
aptaškytos,
Margoja, žydi burin
sudarytos."

3. Kalbant apie skandalą, trečiasis paragrafas skamba:

"Skandalas: Taryba ginasi. Girdi, čia ne diskriminacija, tik ji nenori "negeistinių paskolų".

O turėjo būti: "Skandalas: Taryba ginasi. Girdi, čia ne diskriminacija, tik ji nenori negeistinių paskolų".

A. Jonikienė

Bridgeport, Conn.

LDS 74 kuopa bendrai su newyorkiečiais turėjo labai gražią išvyką gražiausiame valstybiniame parke, prie jūrų kranto, Westport, Conn. Suvažiavo apie 40 svečių. Reikia pasakyti, kad tai nemažai, "pagal šiuos laikus". Ypatingai buvo malonu susitikti mūsų mielą LDS prezidentą—Servit Guga ir jo malonią draugę Ruth. Turiu pasakyti, kad tai malonus ir simpatingi žmonės. Labai įvertiname jų atvykimą iš taip toli—iš Detroit, Mich. Varde LDS 74 kuopos noriu jums mieli Ruth ir Servit padėkoti.

Reikia pasakyti, kad ir daugiau LDS žymių veikėjų buvo atvykę ir ta gražią išvyką. Buvo LDS centro sekretorė Anne Yaktis, solistė Nele Ventienė ir "Laisvės" leidėjų pirmininkas, P. Venta; buvusi mūsų kuopos finansų sekretorė Amelia Yuskovic ir jos vyras Walteris ir veikėja N. Buknienė. Taip pat reikia pažymėti, kad iš Fairfield, Conn. net 7 nariai iš vienos šeimos dalyvavo. New Yorkiečių buvo graži ir skaitlinga atstovybė. Nuoširdžiai jiems dėkojame.

Pati išvyka buvo draugiška, labai maloni. Buvo atnaujintos senos pažintys ir išsigyta naujų pažinčių prie skoningų vaišių. Pasidalinta mintimis bei pergyventais nuotykiams. Visi draugiški, visi vieni kitiems nuoširdūs. Buvo gerai nusiteikę, kad turėjo progą ir vėl susitikti ir paspausti vieni kitiems dešines.

Reikia priminti, kad, palyginus su senesniais laikais, ši graži išvyka nebuvo skaitlinga dalyviais.

Vardu LDS 74 kuopos visiems ir visoms reiškiau didelę padėką už atsilankymą ir pobuvį. **Sidlavos Žemaitis**

Naujos knygos

ISLEIDO "MINTIS"

Algimantas Jablonskis. "Lietuvos ekonomika TSRS liaudies ūkio komplekse" (208 psl.). Monografijoje nagrinėjama Tarybų Lietuvos ekonomika kaip organiškai Tarybų Sąjungos liaudies ūkio komplekso dalis. Autorius parodo Lietuvos ekonomikos vietą TSRS liaudies ūkio sistemoje, respublikos pramonės, žemės ūkio indėlių išsivysčiusio socializmo laikotarpiu, pateikia medžiagos apie Lietuvos TSR ekonominius ryšius su sąjunginėmis respublikomis ir užsienio šalimis.

"Grožio kontūrai" (477 psl.). Chrestomatinių pobūdžio leidinys, skirtas XX amžiaus užsienio šalių estetikai. Knygos įvade glaudžiai apibūdinami svarbiausieji dabartinės estetikos bruožai, išryškintos spausdinamų išraukų bendrosios metodologinės prielaidos.

Jonas Mačiukevičius. "Ištakos" (173 psl.). Ši rašytojo publicistinių amžatimų knyga sudaryta iš įvairių straipsnių. Pirmasis knygos skyrius "Neužmirštamoms pamokoms"—tai savotiški autoriaus monologai, kuriais jis apibendrina gyvenimo konfliktus, žadina taurias mintis apie darbą, pareigą, grožį ir gėrį. Antroje dalyje "Reikia dainos galingos" autorius gyvais pavyzdžiais atskleidžia jaunimui tas ištakas, tuos šaltinius, iš kurių semiasi gaivaus peno literatūros darbininkai. Tokie buvo V. Grybas, A. Jonynas, V. Montvila, kurių gyvenimui ir veiklai aprašyti čia skiriama ne vienas puslapis.

L. Dockienė

"LAISVĖS" BENDROVĖS DIREKTORIŲ

LIETUVIŲ LITERATŪROS DRAUGIJOS ruošiamą

EKSKURSIJA Į TARYBŲ LIETUVĄ

Siuomi pranešame, kad ekskursijos laikas bus nuo rugpjūčio 12 d. iki rugpjūčio 28 d. Lietuvoje bus 10 dienų.

Kaina: \$1,279 iš New Yorko. Agentas: American Travel Service Bureau, 9727 South Western Ave., Chicago, Ill. 60643.

Sustojimai bus: Kopenhagoje, Maskvoje ir Lietuvoje.

Visais reikalais kreipkitės į:

"LAISVĖS" ADMINISTRACIJA
102-02 Liberty Ave., Ozone Park, N. Y. 11417
Telefonas: [212] 641-6887

New Yorkas. — Auksa vaudamiės gaudais, kad nauja vėl pašoko, pasiekdama \$665 už unciją. Tai aukščiausia kaina pastarųjų keturių su puse mėnesio laikotarpyje. Auksą perka įvairūs investuotojai, susirūpinę tarptautine padėtimi ir vado-

Remkite laikraštį "LAISVĖ"

Eddie Bell

To read about children of our people is the most exciting thing to me. There are so many young Americans, children of the people we know who have become very outstanding citizens of this country—doctors, lawyers and many other professionals.

The following article was written about Eddie Bell, son of Ruth Bell, board

member of LDS National Office, trustee.

We have seen Eddie growing up amongst us, attending our affairs with his mother and being well liked by all. His grandmother, T. V. Gaspar, who lives in Grand Rapids, Mich. has been Laisvės's reader for many years.

It has been a pleasure to see this family tree growing in the right direction. **Ilse**

Digging out the past

Photo News, June 4, 1980

By Bob Barlow
MONROE—Take a walk in the woods with Eddie Bell and you're likely to end up in the 1800's. That's where Eddie spends a lot of his time.

Eddie, a junior at Monroe-Woodbury High School, has applied for and received a \$2500 Youthgrant from the National Endowment for the Humanities to conduct archaeological studies on a tract of land in Monroe.

He has already identified over 40 foundations of houses in which English and Irish iron miners lived more than 100 years ago.

"1812 was the first known time that people actually worked the area," Eddie said of the tract.

"But most of the houses were built between 1839 and 1880. That's when a man named Robert P. Parrott bought the mine on the site to supply his furnace in Arden."

The foundations are not huge. According to Eddie, the largest he has seen measures some 15 feet by 15 feet.

"Some are as small as five by five. And records tell us that these guys took in boarders and indentured servants!"

Eddie will be employing three high school students during the summer to help

with the project. So far, he has amassed some 90 pages of research on the owners of the land, its history and the iron industry as a whole. The next steps involve surveying and mapping the site, photographic recording and collecting surface artifacts.

Eddie stresses that there will be no excavation. "It's very important that we preserve the untouched character of the site," he said.

Archeology is not a passing fancy for Eddie. He joined the Orange County chapter of the New York State Archeological Association when he was 11. In 1978 he won the chapter's Most Active Member award. It was the first time a student member had won the award.

Last summer, Eddie went to Northwestern University's High School Archeological Field School in Illinois, where he received formal training in excavating and lab work.

He will spend his senior year at Simon's Rock Early College in Massachusetts, and plans to major in archeology at college.

"I've always liked thinking about what was here before," Eddie said.

"I believe that the past influences the future... we can learn from their mistakes."

WHEEL OLD - Eddie Bell looks over the remains of a wagon that must have been used by miners here in the 1800's to haul ore. He found it while scouting ground for old foundations of the miners' homes in Monroe. (Photo by B. Barlow)

MIAMI, FLA.

Mirus

Jonui Daugirdai

Reiškiamė širdingą užuojautą jo žmonai Uršulei, sūnui Juozui ir jo šeimai, dukrai Joan ir jos šeimai; taipgi visiems artimiesiems bei draugams.

L. S. KLUBO VALDYBA ir NARIAI

MIAMI, FLA.

Mirus

Jonui Stevensonui

Reiškiamė gilią užuojautą jo žmonai Rožei, jo dukrai, sūnams, taipgi visiems giminėms bei artimiesiems.

L. S. KLUBO VALDYBA ir NARIAI

ST. PETERSBURG, FLA.

Mirus

Walter Žukui

Reiškiau giliausią užuojautą jo žmonai Myldai, motinai Helen Žukienei, sesutei Helen Pine ir visiems artimiesiems bei draugams. Liūdžiu sykiu su Jumis.

ANNA DOCKUS [DEMSKIS]
Redford, Michigan

ST. PETERSBURG, FLA.

Mirus

Walter Žukui

Reiškiamė užuojautą jo žmonai Myldai, motinai Helen, seseriai Helen Pine ir jos šeimai.

Walter buvo nepaprastai kuklus žmogus; talentingas muzikas, gabus kompozitorius ir chorų dirigentas. Netrukio jame humaniško ir humoro. Pasigesime jo!

ELENA N. JESKEVICIŪTĖ
AMELIA JES-TE-YOUNG
Whitstone, N. Y.

ST. PETERSBURG, FLA.

Mirus

Walter Žukui

Reiškiau nuoširdžią gilią užuojautą jo žmonai Myldai, motinai, seserei Helen su šeima, giminėms ir draugams.

Aš liūdžiu sykiu su Jumis.

MARGARET CESNAVICIŪTĖ-PETRIKIENĖ
Dix Hills, New York

MIAMI, FLA.

LIŪDNAS PRISIMINIMAS

Blanche Novick [Turauskaitė]

Mūsų mylimos mamytės prisiminimas, kuri atsiskyrė iš mūsų tarpo 1977 metais, liepos 3 d. Mes liūdime jos ir ji visuomet bus mūsų mintyse.

Dukros: ALDONA ir ALENA
ir šeimos

MIAMI, FLA.

Mirus

Jonui Daugirdai

Reiškiamė gilią užuojautą žmonai Uršulei, sūnui Juozui, dukrai Joan, anūkam, pro-anūkiams ir visiems jo artimiesiems bei draugams.

Ukrainian Friends
Anna Simonds
Jonas Smolenskis
M. Navicki
A. Stasyk
A. N. Iešmantai
T. Kryvoruchka
M. Kvietkas
M. Koch
M. Hurdyna
F. H. Mankauskas
E. Stankus
A. Svegzda
S. Trettonuk
P. Gr. Rušinsky

O. Simkus
J. J. Strole
M. Bružienė
A. Bečienė
E. Alexandra
J. Andrus
J. Šukaitis
E. Purlis
P. Pocius
Blanch
J. Lazauskienė
H. I. Chalkiai
J. Zutra
A. V. Nevins
J. Nevins

S. Danis

LAI DOTUVIŲ DIREKTORIUS

Joseph J. Garszva

Undertaker and Embalmer

HAVEN HILL FUNERAL HOME, INC.
104-38 Jamaica Ave., Richmond Hill, N. Y. 11418
Telefonas: 846-1970